

ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี “คนค้นคน”

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี “คนค้นคน” โดยผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการประกอบสร้าง แนวคิดการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการตัดสินใจจากสังคมและพันธะผูกพัน และแนวคิดการเข้าใจผู้อื่นตามสภาพของผู้นั้น เป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ เพื่อทราบถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการและปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการเกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมกับทางรายการ รวมถึงการรับรู้ความหมายของชมรายการที่มีต่อรายการสารคดี “คนค้นคน”

ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี “คนค้นคน”

จากการสัมภาษณ์ผู้ชมรายการพบว่า แม้เรื่องราวชีวิตในตอนรายการโทรทัศน์ของผู้ร่วมรายการ(คนค้นเรื่อง)จบลง แต่ผู้ชมรายการยังคงเฝ้าติดตามชีวิตคนค้นเรื่องผ่านทางจดหมายไปรษณีย์บัตรหรือเว็บไซต์รายการ โดยผู้ชมรายการหลายคนแบ่งปันความปรารถนาดี ความหวังโยเป็นเงินบริจาคและสิ่งของให้ผู้ร่วมรายการ เมื่อผู้ชมรายการได้รับชมรายการแล้วเกิดปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดีของผู้ชมรายการที่แตกต่างกัน เนื่องจากความสอดคล้องกับทัศนคติเดิมของผู้ชมรายการกับเนื้อหารายการที่ได้รับชมรายการ ซึ่งพื้นฐานทัศนคติเดิมของผู้ชมรายการเหมือนจุดทอดสมอเรือ หากตกอยู่พื้นที่ละติจูดที่ยอมรับได้ (Latitude of acceptance) เมื่อเนื้อหาของผู้ส่งสารตกในบริเวณพื้นที่ของผู้รับสารที่มีอยู่เดิมแล้ว ก็สามารถยอมรับได้ในข้อมูลหรือประเด็นเนื้อหาของผู้ส่งสารได้ง่าย เมื่อเทียบกับจุดอ้างอิงและทัศนคติเดิมในตัวผู้รับสาร ซึ่งทำให้เกิดการติดตามชมรายการดังกล่าว และนำมาสู่การเข้ามีส่วนร่วมกับทางรายการในลักษณะการมีส่วนร่วมของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป

ที่มาของการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ

ผู้วิจัยพบว่า จากการให้สัมภาษณ์ของคุณประสาน อิงคนันท์ ถึงที่มาลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการที่เกิดขึ้นนั้น เริ่มมาจากการได้รับชมรายการตอน “กะเทยเฉ่า” แล้วเกิดความรู้สึกเห็นใจผู้ร่วมรายการหรือ(คนค้นเรื่อง) เนื่องจากเห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่เจียมเหงาเพียงคนเดียวของบ้านง กระเทยเฉ่า ผู้มีรายได้น้อยซึ่งมีอาชีพรับจ้างเป็น

นางรำ อาศัยอยู่ในห้องเช่าที่คับแคบ ท่ามกลางความเงิบเหงาโดยไม่ค่อยได้พบปะกับใคร ซึ่งจากตอนรายการดังกล่าว นำมาสู่ที่มาของการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการทั้งการร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์รายการ การร่วมสอบถามทางโทรศัพท์ถึงวิธีการช่วยเหลือ บรรเทาความเหงาจนถึงนำสิ่งของมาให้ทางทีมงานผู้ผลิตรายการ เพื่อส่งต่อไปยังคนต้นเรื่อง ซึ่งเป็นกรณีแรกที่เกิดการมีส่วนร่วมบริจาคของผู้ชมรายการ โดยการนำโทรศัพท์มาให้ทางรายการ เพื่อนำส่งต่อไปยังบ้าน เพราะผู้ชมรายการสงสารที่บ้านงไม่มีโทรทัศน์ดู นายประสาน อิงคนันท์ กล่าวว่า " เรื่องการบริจาคในช่วงแรกๆ ของรายการเริ่มต้นจากการที่บ้านง คนต้นเรื่องไม่มีทีวีดู เพราะคนดูเค้ารักในความเป็นบ้านง ซึ่งคนดูโทร.เข้ามาที่รายการเองว่า จะทำอย่างไรอยากช่วยคนในเรื่องให้บรรเทาจากที่มีความทุกข์ร้อน เพราะรู้สึกเห็นใจในการเผชิญชะตากรรมชีวิตของคนต้นเรื่อง" (ประสาน อิงคนันท์,สัมภาษณ์ 22 ตุลาคม 2547) ตามด้วยการร่วมบริจาคเงินและสิ่งของให้คนต้นเรื่องในรายการตอนอื่นๆ ตามมา นำไปสู่การจัดกิจกรรมการรวมกลุ่มผู้ชมรายการ และการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการในระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ได้เป็นสื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมรายการ และ คนต้นเรื่องผู้ร่วมรายการ ให้ใกล้ชิดกันมากขึ้น ผ่านการทำหน้าที่เป็นช่องทางสื่อกลางของรายการสารคดี "คนค้นคน" ที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น จากการนำเสนอชีวิตเรื่องราวความทุกข์ยากลำบากของผู้ร่วมรายการ โดยใช้วิธีการประกอบสร้างความหมายของรายการใช้การผสมผสานกันระหว่าง การนำเสนอเรื่องราวชีวิตเหตุการณ์บนความจริง (Reality TV) ผสมผสานกับการดำเนินเรื่องแนวละครเร้าอารมณ์ (Melodrama) เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม ในการสะกดอารมณ์หรือปลุกเร้าอารมณ์ผู้ชมให้มีส่วนร่วมไปกับตัวละคร ซึ่งเป็นละครอันทรงพลังที่ทำให้เกิดมีคุณค่าทางศีลธรรมใฝ่ใจผู้ชมรายการ พร้อมให้ความบันเทิงอรรถรสทั้งความสุข ความประทับใจ ความสะเทือนใจ ความเหงา ความรัก ความตื่นเต้น ซึ่งล้วนเป็นเรื่องของอารมณ์ ที่มีผลต่อการดึงดูดผู้ชมให้ติดตามรายการอย่างต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ ตลอดจนถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการในลำดับต่อไป

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี "คนค้นคน" นั้น ปรากฏทั้งผู้ชมรายการมีปฏิกริยาหรือพฤติกรรมการมีส่วนร่วมกับทางรายการในลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี "คนค้นคน" จำนวน 50 คน ดังข้อมูลในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี "คนค้นคน"

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ			
		ดูรายการ	แสดงความเห็น	ร่วมกิจกรรม	บริจาค
1	ชัยณรงค์ มณฑะเทียรวิเชียรฉาย	X			X
2	ผศ. สุรพันธ์ ตุ่มนาค	X	x	X	
3	เกษศิริ เอกคณาปราชญ์	X	x	X	X
4	เพ็ญสิริ อุดมใจธรรมกุล	X	x	X	X
5	ปรัชญา พงษ์พานิช	X	x		
6	วรัญญา ถมยาปริวัฒน์	X	x	X	
7	อนุชิต ไชยเพิ่ม	x	x		X
8	โซสิตา สำราญศิลป์	x	x	X	
9	สุวลี สุวรรณอัมไพ	x		X	X
10	ฉวีวรรณ วรรณธาดา	x	x	X	X
11	สร้อยลักษณ์ บุญสุด	x	x	X	
12	ชเนตร แก้วเล็ก	x	x	X	
13	ละเอียด พนมรัตน์	x	x	X	X
14	ณรงค์ศักดิ์ โภคไพบูลย์	x	x		
15	จตุพร ถาวรเจริญ	x	x		
16	สุทธาสินี น้อยอินทร์	x		X	
17	ฝนทิพย์ บุญมาก	x	x	X	
18	จันทร์พรสวรรค์ สุธาสินี	x	x		
19	รัตนา เนียมจันทร์	x		x	
20	อินทนนท์ นักสอน	x		x	
21	พูนลาภ ทองอร่าม	x		x	
22	ฟ้า เดหวัง	x		x	
23	ธนิษฐา นาคแจ้ง	x		x	
24	ปาริรัฐ อักษรศรี	x		x	
25	ประภัสสร ศรีชูชาติ	x			
26	คุณาธิน ศรีอรุณจันทร์	X			

ตารางที่ 5.1 ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี "คนค้นคน" (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ			
		ดูรายการ	แสดงความเห็น	ร่วมกิจกรรม	บริจาค
27	ศุภมาส สมบัติ	x			X
28	ธนพงษ์ ศรีประยานนท์	x		X	
29	นริศษา บุญเสริม	x	x	X	
30	สันตพงษ์ ฤทธิ์เพชรรัตน์	x	x	x	
31	วิชชา ศรีจันทร์พานิช	x	x	x	
32	อัจฉรา นิลมณี	x	x	x	
33	เอกฉัตร ศรีสุวิราษฎร์	x	x	x	
34	สุภาพร เดหวัง	x	x	x	
35	บุญสม แก้วสะอาด	x	x	x	
36	รัตนา สัจจเทพ	x		X	
37	จรรยารักษ์ กิติตระกูลนนท์	x			
38	มานพ เลิศบุญชู	x			
39	ชูชีพ ขุนอาจ	X		X	
40	จันทร์จิรา กรรเกศ	X	x	X	X
41	เดชดี มนูญผล	X	x		
42	นุชา วินิจชัยกุล	X			
43	กัลยา จงประดิษฐ์นนท์	X	x		
44	ศรีวรรณ ศิลาศิระพันธ์	X		X	X
45	เพ็ญพรรณ พรศิริประภา	X			X
46	อภิรัตน์ รัทยานนท์	X			
47	ธูปทอง เลี่ยมสุวรรณ	X		X	
48	ฉัตรพงศ์ ตลับนาค	X			
49	วรัญญา ศิรศักดิ์	X			
50	ภาณุพงษ์ ลาภเสถียร	X			

จากตารางที่ 5.1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ชมรายการสารคดี " คนค้นคน " มีลักษณะการมีส่วนร่วมกับทางรายการที่แตกต่างกัน จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปเป็นระดับการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการแบ่งเป็น 8 ระดับ ประกอบด้วย

1. การร่วมรับชมรายการเท่านั้น

จากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ให้ข้อมูลตรงกัน เกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมรับชมรายการสารคดี " คนค้นคน " ประกอบด้วย

(ก) ร่วมรับชมรายการเป็นประจำตั้งแต่ต้นจนจบรายการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า ลักษณะการร่วมรับชมรายการเป็นประจำทุกสัปดาห์ในทุกช่วงรายการตั้งแต่เริ่มรายการจนถึงจบรายการ โดยเป็นแฟนประจำรายการติดตามรับชมรายการสารคดี "คนค้นคน" ซึ่งเป็นลักษณะการร่วมรับชมของผู้ชมรายการส่วนใหญ่ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากชื่นชอบในเนื้อหาของรายการที่นำเสนอสารคดีชีวิต มีความสอดคล้องกับทัศนคติเดิมของผู้ชมรายการในการเลือกรับชมรายการที่ชอบประเภทสารคดี การวิเคราะห์ข่าวที่ให้สาระความรู้ที่เป็นประโยชน์และรับรู้การสะท้อนความเป็นจริงของสังคม โดยสามารถรับชมได้หลากหลายอารมณ์ ทั้งแนวเร้าอารมณ์ขันตลก สะเทือนใจ ความซาบซึ้ง ความรักเหมือนได้รับชมละครชีวิตจริง แต่ในทุกตอนรายการได้แฝงบทเรียนชีวิตให้กับผู้ชมรายการนำไปเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้ร่วมรายการ ที่เป็นคนธรรมดาทั่วไปที่ไม่เป็นที่รู้จัก ในด้านการต่อสู้ชีวิต การสร้างกำลังใจ ความอดทน ความเสียสละ ตลอดจนคุณธรรมความดี ซึ่งแตกต่างจากรายการทั่วไปที่นำเสนอแต่ชีวิตคนดัง จึงทำให้ติดตามชมรายการทุกสัปดาห์มาโดยตลอด นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าผู้ชมรายการกลุ่มนี้มีอุปนิสัยเฉยๆ ที่ไม่เคยมีส่วนร่วมใดๆกับทางรายการโทรทัศน์ใดๆ เนื่องจากไม่ชอบทำกิจกรรมหรือแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น

ดังกรณีบทสัมภาษณ์ของนุชา วิจิฉัยกุลกล่าวว่า "ติดตามรับชมรายการเป็นประจำตั้งแต่ต้นจนจบรายการ เพราะในแต่ละช่วงรายการมีเนื้อหาที่ชวนติดตามทำให้ทราบที่มาที่ไปของผู้ร่วมรายการ รวมถึงชอบในเนื้อหาของรายการที่มีอารมณ์ละครที่หลากหลาย ซึ่งได้เรียนรู้บทเรียนชีวิตที่ให้ข้อคิดคุณธรรมการทำ ความดี ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ทุกตอนของรายการแต่ละเรื่องมีประเด็นน่าสนใจให้ติดตามรับชมรายการ แต่ไม่ชอบมีส่วนร่วมใดๆกับทางรายการ "

(ก) ร่วมรับชมรายการเป็นประจำแต่ไม่จบรายการ

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะการร่วมรับชมรายการเป็นประจำแต่ไม่จบรายการ เป็นลักษณะการร่วมรับชมของผู้ชมรายการที่ติดตามรับชมรายการสารคดี "คนค้นคน" ทุกตอนรายการ ทุกสัปดาห์ แต่เป็นการรับชมรายการแบบไม่ต่อเนื่องจนจบรายการ โดยรับชมรายการเพียง 2 ช่วงรายการแรก คือ ในช่วงที่ 1 ผู้ดำเนินรายการนำเข้าสู่รายการเปิดเรื่อง ผู้ชมรายการจะทราบแนวเนื้อหารายการ และช่วงที่ 2 ของรายการ เป็นช่วงเปิดเรื่องเข้าสู่เนื้อหารายการเท่านั้น ซึ่งหากเป็นตอนรายการผู้ชมรายการไม่สนใจก็จะเปลี่ยนช่องโทรทัศน์ไปช่องอื่น เพื่อหารายการอื่นที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจกว่ารับชมแทน โดยจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบในกรณีดังกล่าวนี้ในตอนรายการ "ตัวตนคนยีนยง" เป็นการนำเสนอเรื่องราวชีวิตของคุณยีนยง โอภากุล หรือ แอ๊ด คาราบาว เกี่ยวกับการใช้ชีวิตส่วนตัวที่บ้านพักเขาใหญ่ ชีวิตประจำวัน ตั้งแต่การทัวร์คอนเสิร์ตในสถานที่ต่างๆ งานอดิเรกที่ชื่นชอบในการขี่มอเตอร์ไซค์ฮอปเปอร์ กีฬาชนไก่ รวมถึงความเป็นตัวตนที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการใช้ชีวิตเป็นส่วนตัว โดยสาเหตุที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ติดตามรับชมรายการตอนดังกล่าวต่อเนื่องจนจบรายการ เพราะเนื้อหารายการไม่ตรงกับความสนใจและผู้ร่วมรายการ(คนต้นเรื่อง) ที่ทำให้เกิดความอยากรู้จนต้องติดตามรับชมต่อเนื่องจนจบรายการ เนื่องจากเป็นข้อมูลเนื้อหาที่เคยรับทราบมาก่อนจากสื่อมวลชนที่เคยเผยแพร่ภาพและข้อมูลมาก่อนแล้ว และคาดหวังว่าทางรายการจะนำเสนอประเด็นการนำเสนอที่เจาะลึกมากกว่าเนื้อหารายการที่ได้นำเสนอ ซึ่งเมื่อได้รับชมรายการตอนดังกล่าวแล้ว เหมือนกับได้รับชมสฤปชีวิตศิลปินทั่วไป ไม่ได้ให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ใดๆ แก่ผู้ชมรายการ ซึ่งถือว่าเป็นตอนรายการที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในแง่การนำเสนอประเด็นเนื้อหาที่ไม่น่าสนใจมากที่สุด ดังกรณีบทสัมภาษณ์ของนายอภิรัตน์ รัตนานนท์ แฟนประจำรายการ กล่าวว่า "ตอน ตัวตนคนยีนยง" เป็นตอนรายการที่ติดตามรับชมแบบไม่ต่อเนื่อง เพราะเป็นตอนที่ไม่มีสมบูรณ์ทั้งในแง่ความหมาย กลวิธีการนำเสนอคนต้นเรื่อง เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่เคยรู้มาก่อนแล้วไม่เป็นเรื่องเจาะลึกในประเด็นการนำเสนอ ที่สำคัญไม่ได้ส่งเสริมหรือเชิดชูผู้ร่วมรายการที่ถูกกล่าวถึงในแง่ความดี แต่กลับนำเสนอในมุมที่ทำให้ผู้ร่วมรายการดูภาพพจน์แย่งลง เนื่องจากภาพที่ดูขัดแย้งกับอุดมการณ์เพื่อชีวิตของเขา คือ ภาพคุณแอ๊ดจิบไวน์ขณะแช่ตัวในอ่างน้ำจากุชชีกลางบ้านพักหลังใหญ่ที่เขาใหญ่ จึงดูแค่ 2 ช่วง แล้วเปลี่ยนไปช่องอื่น"

จากงานวิจัยฉบับนี้ พบว่า ลักษณะการร่วมรับชมรายการเป็นประจำแต่ไม่จบรายการ เนื่องมาจากการที่ผู้ชมรายการเลือกรับชมเนื้อหารายการในบางช่วงของรายการที่สอดคล้องกับทัศนคติและความชอบของผู้ชมรายการ รวมถึงผู้ร่วมรายการและประเด็นความน่าสนใจของ

เนื้อหารายการ หากเป็นเนื้อหาที่ผู้ชมรายการเคยรับรู้มาก่อนจากสื่อมวลชนอื่นแล้ว จะทำให้ผู้ชมรายการไม่สนใจที่จะติดตามรับชมรายการครบทุกช่วงรายการ

ในกรณีนี้จะเห็นได้ว่า เนื้อหารายการแนวชีวิตเศร้าสะเทือนอารมณ์ ก็ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมรับชมรายการเป็นประจำแต่ไม่จบรายการ เพราะผู้ชมรายการไม่ต้องการรับอารมณ์ความหดหู่ ทำให้ไม่สามารถรับสารที่ทางรายการนำเสนอได้ทั้งหมด ซึ่งมีส่วนทำให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วมในลักษณะการมีส่วนร่วมในระดับต่อไป โดยขึ้นอยู่กับภาวะอารมณ์ของผู้ชมรายการ และ ทักษะคติในการเลือกรับชมรายการของผู้ชมรายการ โดยการร่วมรับชมรายการในลักษณะนี้ มีผลต่อการรับรู้ความหมายของรายการ เนื่องจากผู้ชมรายการจะไม่ได้รับสารจากผู้ผลิตอย่างครบถ้วน

(ข) ร่วมรับชมบางตอนรายการและไม่จบรายการ

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะการร่วมรับชมรายการบางตอนรายการและไม่จบรายการ เป็นลักษณะการร่วมรับชมรายการของผู้ชมรายการที่ไม่ได้ติดตามรับชมรายการเป็นประจำ โดยรับชมรายการนานๆ ครั้ง แล้วแต่โอกาสที่มีเวลารับชมรายการ 1 - 2 ครั้งต่อเดือน และ รับชมรายการเพียง 1 ครั้งต่อเดือน ซึ่งจะรับชมไม่จบรายการ เนื่องจากทักษะคติในการเลือกรับชมรายการและประเด็นเนื้อหารายการที่นำเสนอ รวมถึงความไม่สะดวกด้านเวลาในการรับชมรายการ โดยผู้วิจัยพบว่า กลุ่มผู้ชมรายการที่มีลักษณะการรับชมรายการดังกล่าว เป็นแฟนเนื้อหารายการมากกว่าแฟนรายการ เพราะเลือกรับชมรายการเฉพาะตอนรายการที่สอดคล้องกับความสนใจ มักเป็นเนื้อหารายการของบุคคลที่ทำประโยชน์ให้สังคม ความมานะพยายามสู้ชีวิต แต่ไม่สะเทือนอารมณ์ ซึ่งส่งผลต่อการรับชมรายการเป็นประจำแต่ไม่ต่อเนื่อง เพราะผู้ชมรายการไม่ต้องการรับอารมณ์ความหดหู่ ดังบทสัมภาษณ์นายฉัตรพงศ์ ตลับนาค กล่าวว่ “ดูรายการ 2 ครั้งต่อเดือน ขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของผู้ร่วมรายการและความสะดวกในการรับชมรายการ. เนื่องจากต้องเดินทางบ่อยและนอนหลับก่อนจบรายการ จึงมีโอกาสรับชมรายการเป็นบางตอนรายการ

นอกจากนี้พบว่า เนื้อหารายการแนวชีวิตเศร้าสะเทือนอารมณ์ ก็ส่งผลต่อการร่วมรับชมบางตอนรายการและไม่จบรายการ เพราะผู้ชมรายการไม่ต้องการรับอารมณ์ความหดหู่ ทำให้ไม่สามารถรับสารที่ทางรายการนำเสนอได้ทั้งหมด ซึ่งมีส่วนทำให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วมในลักษณะการมีส่วนร่วมในระดับต่อไป ขึ้นอยู่กับภาวะอารมณ์ของผู้ชมรายการ ทักษะคติในการเลือกรับชมรายการของผู้ชมรายการ และความสะดวกด้านเวลาในการรับชมรายการ

ผู้วิจัยพบว่า จากผู้ให้ข้อมูลหลักมีลักษณะการมีส่วนร่วมระดับร่วมรับชมรายการเท่านั้น มีลักษณะดังนี้

1. ร่วมรับชมรายการเป็นประจำตั้งแต่ต้นจนจบรายการ
2. ร่วมรับชมรายการเป็นประจำแต่ไม่จบรายการ
3. ร่วมรับชมบางตอนรายการและไม่จบรายการ

ทั้งนี้ จากการวิจัยพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมระดับชมรายการเท่านั้น โดยไม่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมใด ๆ กับทางรายการ เป็นลักษณะของผู้ชมรายการที่มีอุปนิสัยไม่เคยมีส่วนร่วมใด ๆ กับทางรายการหลังจากการรับชมรายการโทรทัศน์ ซึ่งความไม่ต่อเนื่องในการรับชมรายการ ทำให้ผู้ชมรายการไม่สามารถรับรู้ความหมายของรายการจากสารของผู้ผลิตรายการได้ครบถ้วน สำหรับผู้ชมรายการที่มีลักษณะการติดตามดูรายการเป็นประจำและรับชมรายการอย่างต่อเนื่อง มักเป็นตอนรายการที่ตรงกับความสนใจของผู้ชมรายการ แต่มีส่วนร่วมกับทางรายการเพียงแคในการรับชมรายการเท่านั้น เนื่องจากการไม่ชอบการมีส่วนร่วมผ่านทางรายการใดๆมาก่อน เพราะอุปนิสัยของผู้ชมรายการ มีนิสัยส่วนตัวที่เฉยๆ ไม่ชอบมีส่วนร่วมใดๆเป็นเพียงผู้ชมเท่านั้น ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมรับชมรายการดังกล่าว สอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจและพันธะผูกพัน ที่ประกอบด้วยแนวคิดจุดยอดเสมอหรือจุดอ้างอิง

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมรับชมรายการเป็นประจำแต่ไม่จบรายการ เพราะภาวะอารมณ์ของผู้ชมรายการขณะรับชมรายการแนวเศร้าโศกสะเทือนใจ มีผลต่อการตัดสินใจรับ ชมรายการไม่จบในช่วงเวลาขณะนั้น หรือเลือกเปิดรับชมรายการต่อไป ซึ่งหากผู้ชมรายการอยู่ ในภาวะอารมณ์ที่ไม่ปกติ ก็จะเลี่ยงการชมรายการที่มีภาพและเนื้อหารายการแนวรันทดโศกเศร้า เนื่องจากจะทำให้ผู้ชมรายการไม่พร้อมที่ดูรายการ เพราะคิดว่าจะทำให้ยิ่งเพิ่มความรู้สึกหดหู่มากขึ้น ก็จะเปลี่ยนช่องโทรทัศน์ เพื่อไปชมรายการที่สนใจมากกว่า รวมถึงผู้ชมรายการจะติดตามข่าวประชาสัมพันธ์ของรายการตอนต่อไปล่วงหน้า หรือเลือกรับชมรายการในช่วงที่ 1-2 ของรายการเท่านั้น เพื่อให้ทราบว่ารายการนำเสนอแนวเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องอะไร หากไม่ตรงกับความสนใจหรือทัศนคติความสนใจเดิมของผู้ชมรายการจะเปลี่ยนไปชมรายการอื่นที่น่าสนใจกว่าแทน

ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมรับชมรายการเท่านั้น

จากผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมรับชมรายการเท่านั้น ประกอบด้วย

(ก) อุปนิสัยและทัศนคติเดิมของผู้ชมรายการ

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะเพียงรับชมรายการเท่านั้น มีผลสืบเนื่องมาจากทัศนคติเดิมของผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ชอบแสดงออกใดๆ มีอุปนิสัยเฉย ๆ จึงไม่เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมใด ๆ กับทางรายการ รวมถึงไม่เคยมีส่วนร่วมกับทางรายการใดมาก่อน จึงเป็นมีลักษณะการมีส่วนร่วมรับชมรายการเท่านั้น

(ข) เนื้อหารายการไม่ตรงกับความสนใจ

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะการรับชมรายการของผู้ให้ข้อมูลหลักข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า เนื้อหารายการที่ไม่ตรงกับความรู้สึกผู้ชมและสร้างความสะเทือนใจให้กับผู้ชมรายการ มีผลทำให้การรับชมรายการไม่ต่อเนื่องจนจบรายการ และทำให้การมีส่วนร่วมในรายการจำกัดอยู่แค่ความรับชม ทำให้เกิดลักษณะการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับเพียงรับชมรายการเท่านั้น

(ค) ความสะดวกทางด้านเวลาของผู้ชมรายการ

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เวลาและความสะดวกในการมีส่วนร่วมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการสื่อสารกับทางรายการ เนื่องจากความไม่สะดวกในการมีส่วนร่วมกับทางรายการ เพราะไม่มีเวลาและไม่สะดวกในการเดินทางไปร่วมกิจกรรม จึงเป็นเพียงลักษณะการมีส่วนร่วมรับชมรายการเท่านั้น

จากลักษณะการมีส่วนร่วมรับชมรายการข้างต้น สอดคล้องกับ Muzaffer Sherif (Charles U. Larson, Pursusion 1992) กล่าวถึง ทฤษฎีการตัดสินใจและพันธะผูกพัน โดยใช้ผู้รับสารเป็นจุดเริ่มต้นในการสื่อสารโน้มน้าวใจที่เกี่ยวกับแนวคิดพื้นที่ละติจูดที่ไม่เกี่ยวข้องของเรา (Latitude of non-commitment) เมื่อเนื้อหาของผู้ส่งสารตกในพื้นที่ที่ผู้รับสารรู้สึกเฉยๆ ผู้รับสารจะไม่สนใจในข้อมูลหรือประเด็นเนื้อหา นั้น โดยไม่เกิดพฤติกรรมตอบสนองการมีส่วนร่วมใดๆ

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมประเภทการร่วมดูรายการเท่านั้นของผู้ให้ข้อมูลหลักนั้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ถึงแม้จะมีการรับชมเป็นประจำ แต่ผู้ชมกลุ่มดังกล่าวก็ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับรายการในลักษณะอื่น นอกจากการมีส่วนร่วมรับชมรายการเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะนิสัยที่ไม่ได้มีความกระตือรือร้นต่อรายการ รวมทั้งไม่ชอบการแสดงออกในการมีส่วนร่วมกับรายการโทรทัศน์ จึงไม่ทำให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในระดับอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น หากมีความสะดวกในช่องทางการบริจาค

การรับรู้ความหมายของผู้ชมระดับการมีส่วนร่วมรับชมรายการเท่านั้น

จากผู้ให้ข้อมูลหลักให้ข้อมูลตรงกัน ในการรับรู้ความหมายของผู้ชมระดับการมีส่วนร่วมรับชมรายการเท่านั้น ประกอบด้วย

(ก) การเป็นบทเรียนชีวิตแก่ผู้ชมรายการ

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า ผู้ชมรายการรับรู้ความหมายของรายการในด้านการเป็นบทเรียนชีวิตและกำลังใจในการต่อสู้ชีวิตในยามเผชิญปัญหาชีวิตแก่ผู้ชมรายการ นอกจากนั้นรายการยังสะท้อนถึงความเห็นอกเห็นใจแก่ผู้ร่วมรายการ ดังกรณีของนางสาวจตุพรถาวรเจริญ กล่าวถึง การรับรู้ความหมายที่มีต่อรายการ ซึ่งเป็นที่เรียนรู้และให้บทเรียนชีวิตแก่ผู้ชมรายการผ่านประสบการณ์ชีวิตของตัวละครผู้ร่วมรายการ โดยให้สัมภาษณ์ว่า "รายการทำให้เห็นอีกมุมหนึ่งที่ต่างไปจากชีวิตของตัวเองบางคนคิดว่าปัญหาของตัวเอง อาจจะหนักที่สุดแล้ว แต่อย่าลืมไปว่าอีกมุมหนึ่งของสังคมอาจจะมีปัญหาที่หนักกว่าหรือเท่าๆกัน เป็นการให้เรียนรู้ชีวิตผ่านประสบการณ์ชีวิตของผู้อื่น"

(ข) รายการสะท้อนความเป็นจริงของสังคม

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า ผู้ชมรายการรับรู้ความหมายของรายการในด้านการเรียนรู้และการสะท้อนความเป็นจริงของสังคมผ่านทางรายการ ซึ่งในชีวิตจริงของผู้ชมอาจไม่เคยมีส่วนร่วมในการรับรู้ชีวิตของคนอื่น โดยเฉพาะบุคคลชายขอบที่ห่างไกลจากความสนใจและความเกี่ยวข้องกัน แต่ได้รับรู้และเข้าใจวิถีชีวิตของบุคคลชายขอบจากผู้ร่วมรายการ ดังกรณีบทสัมภาษณ์นายอภิรัตน์ รัทยานนท์ กล่าวถึง การรับรู้ความหมายที่มีต่อรายการว่า "เนื้อหา

ของรายการสะท้อนปรากฏการณ์ของสังคม ให้ผมสามารถเข้าไปสัมผัสได้ เนื่องจากชีวิตจริงเราคงไม่ได้ไปสังเกตคนเร่ร่อน คนขายของต่างๆ แต่รายการนี้ให้ความหมายและความรู้กับผมได้มากขึ้น เช่น ตอน คนไร้บ้าน ถ้ามองจาก Social Construction of Reality นั้นจะบอกว่า ความรู้ของคนเราได้มาจาก 2 ส่วน คือ ส่วนแรกได้จากโลกทางกายภาพ ที่เราสัมผัสได้ทุกวัน และส่วนที่ 2 ได้มาจาก สื่อทำให้เราเปิดโลกทัศน์ของเราได้มากขึ้น "

(ค) รายการเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงความช่วยเหลือคนในสังคม

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า ผู้ชมรายการรับรู้ความหมายของรายการในลักษณะการมีส่วนร่วมรับชมรายการว่า รายการสารคดี "คนค้นคน" ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงความช่วยเหลือให้กับผู้ร่วมรายการที่ได้รับความเดือดร้อน โดยเห็นว่า เนื้อหารายการเศร้าโศกที่ถ่ายทอดผ่านรายการนั้น เป็นการสะท้อนชีวิตอีกมุมหนึ่งของสังคมไทยให้สังคมได้รับรู้เรื่องราวความเป็นจริงของสังคม ดังบทให้สัมภาษณ์ของนางสาวปภัสสร ศรีชูชาติ ให้สัมภาษณ์ถึงการรับรู้ความหมายของรายการในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของรายการว่า "จริงๆ แล้วเรื่อง เศร้าโศก เป็นเรื่องชีวิตจริงของมนุษย์ที่ได้รับการเปิดเผย เพื่อต้องการให้สังคมได้รู้ได้เห็นว่าเกิดอะไรขึ้น มิฉะนั้นคนบางคนก็อาจไม่เคยรู้เรื่องเหล่านี้เลย ถ้าไม่มีรายการนี้ออกอากาศ นี่เป็นชีวิตของคนในสังคมไทย ที่ยังรอการแบ่งปัน เพราะหากมีแต่รายการบันเทิงสนุก ก็จะไม่รับรู้ประสบการณ์จริงๆ ของชีวิตคน "

ผู้วิจัยพบว่า จากผู้ให้ข้อมูลหลักระดับร่วมรับชมรายการเท่านั้น ผู้ชมรายการมีการรับรู้ความหมายของรายการ โดยเกิดการเรียนรู้และเข้าใจชีวิตผู้อื่นผ่านทางรายการ จากการนำเสนอผ่านประสบการณ์ชีวิตตัวละครที่รายการต้อง การสะท้อนความเป็นจริงให้กับสังคมในบางด้านที่ไม่เคยรับรู้มาก่อน ซึ่งรายการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเปิดโลกทัศน์สะท้อนภาพชีวิตปัญหาของคนในสังคมไทยที่ประสบความทุกข์ยากลำบากให้ผู้ชมรายการรับทราบ

2. การร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย

จากผู้ให้ข้อมูลหลักให้ข้อมูลตรงกัน ในลักษณะการมีส่วนร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางช่องทางการสื่อสาร ประกอบด้วย

(ก) การร่วมแสดงความคิดเห็นทางไปรษณียบัตรและจดหมาย

ผู้วิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการในลักษณะการร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางไปรษณียบัตรและจดหมายนั้น เป็นผู้ที่รับชมรายการเป็นประจำที่ต้องการสื่อสารกับผู้ผลิตรายการโดยตรง ด้วยการเขียนไปรษณียบัตรและจดหมายมายังบริษัท เพื่อติชมรายการและแนะนำข้อมูลเรื่องราวบุคคลที่ตนเองได้ข้อมูลที่น่าสนใจให้กับผู้ผลิตรายการ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลพิจารณาในการจัดทำเป็นรายการ “คนค้นคน” เผยแพร่ต่อผู้ชมรายการอื่นต่อไปในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ชมรายการ รวมถึงต้องการให้กำลังผู้ร่วมรายการและผู้ผลิตรายการ ดังกรณีบทสัมภาษณ์ของนางสาวนริศชา บุญเสริม กล่าวว่า “ติดตามชมรายการเกือบทุกตอน อยากไปร่วมงานกับทีมงานเขาด้วยนะ แต่ด้วยเงื่อนไขของชีวิตไม่สามารถทำได้ ที่ทำได้จริงๆ คือ ช่วยเป็นแหล่งข้อมูลให้กับทีมงาน เมื่อที่จะได้เผยแพร่ข้อมูลไปยังผู้ชมรายการคนอื่น ๆ ได้ดูด้วย ก็เลยเขียนจดหมายส่งชีวิตคนที่น่าสนใจให้รายการไป 3 ท่าน ที่ส่งเป็นจดหมาย เพราะเป็นช่องทางที่สะดวกกว่าอีเมล และต้องการติดต่อกับผู้ผลิตรายการเท่านั้น “

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ข้อมูลจาก คุณประสานกล่าวถึง คุณวิชัย ล้มอมรศิริ ผู้เป็นแฟนประจำรายการคนหนึ่ง ที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านไปรษณียบัตรมายังทีมงานผู้ผลิตรายการทุกวัน โดยการเขียนคติพจน์ที่ให้ข้อคิด คุณธรรม ส่งรายวันมาให้ทางรายการวันละ 1 ฉบับ เพื่อให้ทีมงานได้อ่านแง่คิดดีๆ และหวังว่าคติพจน์เหล่านั้นจะเป็นกำลังใจให้ในการทำงานของทีมงานต่อไป ซึ่งข้อความที่เขียนมายังรายการเป็นข้อความที่ให้แง่คิดดีๆ ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ดังข้อความต่อไปนี้

- ปัญหาต่างๆ มักไม่ได้มีปัญหายุ่งที่ตัวปัญหา แต่อยู่ตรงที่เราคิดว่ามันเป็นปัญหา
- ข้าวของจะดีเมื่อใหม่ มิตรภาพจะดีเมื่อเก่า
- ชีวิตไม่ใช่การถือไฟตี่ไว้ในมือเฉยๆ แต่คือ การเล่นไฟที่มีอยู่อย่างระมัดระวัง

สาเหตุที่ คุณวิชัยเขียนคติพจน์ส่งไปรษณียบัตรมายังรายการ เนื่องจากการได้รับแรงบันดาลใจจากการรับชมรายการแล้ว ได้เห็นชีวิตอีกมุมหนึ่งที่ทุกข์ยากลำบาก หากสามารถช่วยเหลือผู้ร่วมรายการได้ก็จะช่วยเหลือ อย่างกรณีเมื่อรับชมรายการ ตอน เลือดลิก จบแล้วก็ไม่ช่วยบริจาคเงินให้กับผู้ร่วมรายการตามทุนทรัพย์ที่มีอยู่ สำหรับการจัดการกับไปรษณียบัตรดังกล่าว ทางคุณสุทธิพงษ์ได้นำข้อความที่ส่งมาทั้งหมดทยอยติดบอร์ดให้ทีมงานฯ ได้อ่าน จาก

การข้อมูลดังกล่าวพบว่า การทำหน้าที่สื่อมวลชนในการผลิตรายการส่งสารแห่งความหมายไปยังผู้ชมรายการและการที่ได้รับสารแห่งความหมายตอบกลับมายังผู้ผลิตรายการ นอกเหนือจากข้อความที่ปรารถนาดี ในการให้แง่คิดดีๆ ในการดำเนินชีวิตแล้ว ยังหมายถึง การที่ผู้ชมรายการคนหนึ่งให้กำลังใจและมิตรภาพที่ดีกลับมาสู่ทีมงานผู้ผลิตรายการเช่นเดียวกัน

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการในลักษณะการร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางไปรษณียบัตรและจดหมายนั้น เป็นผู้ที่รับชมรายการเป็นประจำที่ต้องการความเป็นส่วนตัวสำหรับสื่อสารกับผู้ผลิตรายการเท่านั้น โดยไม่สะดวกในการใช้การสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงไม่คาดหวังการตอบกลับจากทางผู้ผลิตรายการ จึงใช้วิธีการสื่อสารผ่านทางไปรษณียบัตรและจดหมายมายังบริษัท เพื่อติชมรายการและแนะนำข้อมูลเรื่องราวบุคคลที่ตนเองได้ข้อมูลที่น่าสนใจให้กับผู้ผลิตรายการ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลพิจารณาในการจัดทำเป็นรายการ " คนค้นคน " เผยแพร่ต่อผู้ชมรายการอื่นต่อไป โดยเปิดเผยให้ผู้ผลิตรายการทราบถึง ชื่อ-นามสกุลและที่อยู่ของผู้ชมรายการในการสื่อสารกับทางรายการ เพื่อสนับสนุนให้กำลังใจผู้ผลิตรายการและผู้ร่วมรายการ (คนค้นเรื่อง) นอกจากนี้ผู้ชมรายการยังได้ทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลเสนอข้อมูลเรื่องราวชีวิตคนที่น่าสนใจให้กับทางผู้ผลิตรายการอีกด้วย

จากผู้ให้ข้อมูลหลักข้างต้น ซึ่งเป็นผู้ร่วมชมรายการที่มีส่วนร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็นทางจดหมายและไปรษณียบัตร ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะดังนี้

1. ต้องการแสดงความคิดเห็นของตนให้ผู้ผลิตรายการรับทราบเท่านั้น
2. อยากร่วมมีส่วนร่วมในการช่วยเป็นแหล่งข้อมูลแนะนำผู้ร่วมรายการที่น่าสนใจ
3. ไม่คาดหวังในการได้รับการสื่อสารกลับจากผู้ผลิตรายการ
4. ไม่สะดวกในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต

(ข) การร่วมแสดงความคิดเห็นทางโทรศัพท์

จากผู้ให้ข้อมูลหลักให้ข้อมูลตรงกัน ในลักษณะการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทางโทรศัพท์ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการในลักษณะการร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็นทางโทรศัพท์ เป็นผู้ชมรายการที่รับชมรายการเป็นประจำ ซึ่งประกอบด้วยผู้ชมรายการที่มีลักษณะการมีส่วนร่วมที่ได้พัฒนาจากการร่วมแสดงความคิดเห็นจากทาง

จดหมาย แล้วพัฒนามาติดต่อสื่อสารกับทางรายการด้วยวิธีการโทรศัพท์ รวมถึงการมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นทางโทรศัพท์โดยไม่เคยมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางสื่อสารใดมาก่อน โดยเป็นลักษณะการสื่อสารของผู้ชมรายการโดยตรงมายังทีมงานรายการ เพื่อต้องการบอกกล่าวสิ่งที่ต้องการแสดงความคิดเห็นกับทีมงานผู้ผลิตรายการรวมถึงการต้องการคำตอบในการสื่อสารจากทางรายการ ประกอบด้วย การชมเชยเนื้อหารายการที่ให้แก่คิดที่เป็นประโยชน์ การสอบถามวิธีการสั่งซื้อวีซีดีและของที่ระลึกจากรายการ และหากเป็นตอนรายการที่ผู้ชมรายการรู้สึก ต้องการช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ (คนต้นเรื่อง) ผู้ชมก็จะโทรศัพท์มาสอบถามที่อยู่ หรือ เลขที่บัญชี การโอนเงินของผู้ร่วมรายการ ซึ่งผู้วิจัยในฐานะที่ได้ร่วมสังเกตการณ์ในการเก็บข้อมูล ณ บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ก็ได้ประสบกับเหตุการณ์ดังกล่าวด้วยตนเองเช่นกัน โดยมีส่วนในการช่วยรับ โทรศัพท์จำนวนมากจากผู้ชมรายการที่สอบถามเลขที่บัญชีและวิธีการช่วยเหลือของคนต้นเรื่องในตอน ยาย ดี กระดูกเหล็ก เดือนตุลาคม 2547

ดังกรณีบทสัมภาษณ์นายเดชลี มนูญผล ที่รับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นทางจดหมายและโทรศัพท์เข้ามาสอบถามพูดคุยกับทีมผู้ผลิตรายการ 2-3 ครั้ง ต่อเดือน ได้กล่าวว่า "หลังจากรับชมรายการแล้วได้เคยเขียนจดหมายเข้ามาชมเชยเนื้อหารายการแล้ว ก็โทรศัพท์เข้ามาที่บริษัท ทีวีบูรพา เพื่อต้องการคำตอบที่รวดเร็วทันใจว่าและได้พูดคุยสอบถามความเป็นไปของคนต้นเรื่อง บางตอนก็โทรมาชมที่ทีมงานรายการในเช้าวันรุ่งขึ้นเลย เช่น ตอนช่างก้อม และตอนร่วมทางร่วมทุกข์ "

นอกจากนี้ยังประกอบด้วยกรณีของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นแฟนประจำรายการที่รับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นทางโทรศัพท์ เพื่อต้องการได้คำตอบทันทีโดยตรงจากผู้ผลิตรายการ โดยไม่เคยร่วมแสดงความคิดเห็นในลักษณะอื่นมาก่อน ดังบทสัมภาษณ์ของนาง เพ็ญพรรณ พรศิริประภา กล่าวว่า "ต้องการมีส่วนช่วยบริจาคเงินให้กับคนต้นเรื่อง ตอนยายดี กระดูกเหล็ก พอดูรายการแล้วถ้าจดเลขที่บัญชีรายการไม่ทันก็จะโทรไปชมรายการและถามเลขที่บัญชีเหมือนที่โทร.ไปเจอหนูรับสายพอดีนั่นแหละ เพื่อที่จะได้ไปโอนเงินทางเครื่องเอทีเอ็มให้เขา แต่จดเลขที่บัญชีโอนเงินไม่ทัน จึงโทรศัพท์เข้ามาสอบถามเลขที่บัญชีโอนเงินจากทีมงานรายการ และก็ได้คำตอบรวดเร็วทันที เหมือนที่โทร.ไปเจอหนูรับสายพอดีนั่นแหละ เพื่อที่จะได้ไปโอนเงินทางเครื่องเอทีเอ็มให้เขา "

จากผู้ให้ข้อมูลหลักข้างต้น ซึ่งเป็นผู้ร่วมชมรายการที่มีส่วนร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางโทรศัพท์ ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะดังนี้

1. เป็นแฟนรายการประจำพัฒนาจากการมีส่วนร่วมในระดับแสดงความคิดเห็นทางจดหมาย เว็บไซต์ ไปรษณียบัตร จดหมายอิเล็กทรอนิกส์
2. ต้องการสื่อสารกับผู้ผลิตรายการโดยตรง
3. คาดหวังในการได้รับคำตอบอย่างรวดเร็ว
4. ต้องการสอบถามวิธีการช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ

(ค) การร่วมแสดงความคิดเห็นทางเว็บไซต์รายการ

รายการ " คนค้นคน " ได้เปิดเว็บไซต์ของรายการ www.tvburabha.com เพื่อเป็นสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้ชมรายการด้วยกัน หรือ แสดงความคิดเห็นต่อทางรายการและผู้ดำเนินรายการ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้เขียนแสดงความคิดเห็นต่อรายการได้โดยตรง ซึ่งในการตั้งคำถามกระทู้หนึ่ง ผู้ชมรายการจำเป็นต้องลงทะเบียนชื่อ-นามสกุล และที่อยู่ให้กับทางรายการ เป็น " สมาชิกคนคอเดียวกัน " ก่อนจึงจะมีสิทธิในการตั้งกระทู้คำถามในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการร่วมแสดงความคิดเห็นรวมถึงข้อติชมต่างๆและให้กำลังใจทีมงานผู้ผลิตรายการจนถึงคนต้นเรื่องผู้ร่วมรายการ เมื่อได้รับชมรายการแล้ว ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของทางรายการที่ต้องการให้ผู้ชมเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ชมรายการด้วยกันเองและผู้ผลิตรายการ นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางหนึ่งในการตอบรับและเสนอแนะผลงานและเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงรายการให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป โดยตั้งแต่เปิดเว็บไซต์รายการประมาณปลายปี 2546 จนถึง 31 ธันวาคม 2547 มีผู้ลงทะเบียนเป็น "สมาชิกคนคอเดียวกัน " เป็นจำนวนประมาณ 3,200 คน โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ชมรายการที่ร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์

ทั้งนี้ จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการในลักษณะการร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ เป็นผู้ชมรายการมีทั้งติดตามรับชมรายการเป็นประจำ โดยร่วมแสดงความคิดเห็นในเช้าวันรุ่งขึ้นหลังจากได้รับชมรายการแล้ว รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการที่ติดตามชมรายการมาเป็นเวลานาน โดยไม่เคยมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมาก่อน หากแต่เพิ่งจะเข้ามาแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ เนื่องจากเมื่อรับชมรายการแล้ว รู้สึกชอบใน

เนื้อหาที่โดนใจของรายการเป็นพิเศษ จึงรู้สึกอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการในการแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์รายการ ซึ่งเป็นลักษณะการสื่อสารสาธารณะที่ผู้ชมรายการสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ผลิตรายการและเปิดโอกาสให้ผู้ชมรายการอื่นๆ ได้ร่วมสื่อสารกับตนเองด้วย

จากผู้ให้ข้อมูลหลักให้ข้อมูลตรงกัน ในลักษณะการมีส่วนร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็น ผ่านทางเว็บไซต์ ประกอบด้วย

(ก) ต้องการสื่อสารกับผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการด้วยความรวดเร็ว

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ เป็นแผนประจำรายการที่รับชมรายการเป็นประจำ โดยแสดงความคิดเห็นติชมรายการผ่านเว็บไซต์รายการ ทั้งในด้านการนำเสนอประเด็นเนื้อหารายการที่เป็นประโยชน์ให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต แต่ควรปรับปรุงด้านคุณภาพของภาพที่นำเสนอ เพราะเป็นช่องทางสื่อสารที่รวดเร็ว และได้โต้ตอบกับผู้ผลิตรายการโดยตรง ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก นางละเอียด พนมรัตน์ กล่าวถึง การร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็นในกระทุ้เว็บไซต์ เพื่อต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้ชมรายการอื่น และเพื่อชมเชยผู้ผลิตรายการที่นำเสนอประเด็นเนื้อหาแฝงเรื่องคุณธรรม ความดี อย่างเช่น ความกตัญญูต่อพ่อแม่ในตอน แม่ไม่ต้องร้องไห้ แต่ภาพที่บางเหตุการณ์ภาพไม่ชัดเจน มีดบัง สว่างไปบ้าง ซึ่งได้รับการตอบกลับจากผู้ผลิตรายการไม่เกิน 3 วัน ว่าขอบคุณสำหรับความคิดเห็น และยินดีนำไปปรับปรุงคุณภาพของรายการ

ลักษณะการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักผ่านทางเว็บไซต์เป็นช่องทางที่สามารถสื่อสารกับผู้ผลิตรายการได้โดยตรง ซึ่งจะได้รับผลตอบรับกลับมาอย่างรวดเร็วไม่เกิน 2-3 วัน ทำให้รู้สึกว่าได้รับการเอาใจใส่ในทุกคำถามที่ผู้ชมรายการได้แสดงความคิดเห็นจากผู้ผลิตรายการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงคุณภาพของรายการให้ดีขึ้น รวมถึงทำให้เกิดความสนิทสนมเป็นกันเองระหว่างผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการส่งผลถึงความดำรงคงอยู่ของรายการต่อไปได้

(ข) คาดหวังการได้รับการสื่อสารกลับขณะรับชมรายการทันที

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า การร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทาง

เว็บไซต์รายการ เป็นแฟนประจำรายการที่รับชมรายการเป็นประจำและต่อเนื่อง แล้วต้องการระบายความรู้สึกที่มีต่อรายการ ประกอบด้วย ความรู้สึกต่อผู้ร่วมรายการ การชื่นชมสำนวนภาษา บทโทรทัศน์ของผู้ผลิตรายการ หรือ ความอยากรู้ว่าผู้ชมรายการคนอื่นคิดอย่างไรกับรายการตอนดังกล่าว ด้วยการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเนื้อหารายการร่วมกับผู้ชมรายการอื่นและผู้ดำเนินรายการโดยเฉพาะอย่างยิ่งขณะที่ร่วมรับชมรายการก็จะOn-lineเข้ามาแสดงความคิดเห็นในลักษณะให้กำลังใจผู้ร่วมรายการแล้วสอบถามว่าผู้ร่วมชมรายการมีความคิดเห็นอย่างไรกับเนื้อหารายการดังบทสัมภาษณ์นายณรงค์ศักดิ์ โภคปัญญาว่า "ขณะดูรายการจะออนไลน์เข้าไปเกือบทุกตอนระหว่างรายการออกอากาศด้วย เพราะเป็นช่องทางที่สะดวกรวดเร็วและเป็นพื้นที่สาธารณะในการแลกเปลี่ยนความเห็นกับคนอื่น เพื่อเขียนความรู้สึกชื่นชมความอดทน การต่อสู้ชีวิตของคนต้นเรื่อง อย่างตอนรายการ ช่างก้อมชีวิตที่ซ่อมได้, ชาติตระนง ,แมไม่ต้องร้องไห้ ซึ่งมีผู้ชมรายการอื่นเข้ามาร่วมตอบด้วยนะ ทำให้รู้สึกดีในการรอการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ชมอื่น"

จากบทสัมภาษณ์นายณรงค์ศักดิ์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ เพราะสามารถสะดวกสื่อสารข้อมูลได้ทันทีและสามารถแลกเปลี่ยนทัศนคติด้วยข้อความระหว่างผู้ชมรายการด้วยกันหลายคน ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อเว็บไซต์ ทั้งในลักษณะการชมเชยผู้ร่วมรายการและการสร้างสังคมของผู้ชมรายการที่มีทัศนคติความคิดเห็นสื่อสารในเรื่องๆเดียวกัน

(ค) เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนให้ผู้อื่นรับรู้

ผู้ให้ข้อมูลหลักใช้วิธีการสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์ เพื่อต้องการสื่อสารถึงผู้ผลิตรายการโดยตรงที่สื่อสารให้ผู้ชมรายการคนอื่น สามารถเข้ามารับรู้สารที่สื่อไปยังผู้ผลิตรายการด้วยการเสนอแนะความคิดเห็นของตนที่ปรารถนาดีต่อรายการให้พัฒนาคุณภาพของรายการให้ดียิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้รับข้อมูลดังกล่าว จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก นายอนุชิต ไชยเพิ่ม ที่กล่าวถึงการร่วมรับชมรายการแล้วมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ โดยการเขียนในกระทู้ถึงนายสุทธิพงษ์โดยตรง เพื่อเสนอแนะจุดบกพร่องที่รายการควรปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยนายอนุชิตให้สัมภาษณ์ว่า " เข้ามาเขียนเสนอแนะให้รายการช่วยปรับปรุงในเรื่องความชัดเจนของคุณภาพเสียง ซึ่งรายการก็ได้นำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยเพิ่ม sub-title บรรยาย ตามคำพูดให้เข้าใจ บทสัมภาษณ์ชัดเจนมากขึ้น "

จากผู้ให้ข้อมูลหลักข้างต้น ซึ่งเป็นผู้ร่วมชมรายการที่มีส่วนร่วมระดับแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะดังนี้

1. ต้องการสื่อสารไปถึงผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการด้วยกันด้วยความรวดเร็ว
2. คาดหวังการได้รับการสื่อสารกลับขณะรับชมรายการทันที
3. ต้องการสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้
4. เป็นผู้ชมรายการที่นิยมสื่อสารโดยเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต

(ง) การร่วมแสดงความคิดเห็นทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า นอกเหนือจากการสื่อสารแสดงความคิดเห็นในช่องทางของการส่งจดหมาย ไปรษณีย์บัตร เว็บไซต์รายการและโทรศัพท์มายังผู้ผลิตรายการแล้ว ยังปรากฏช่องทางการสื่อสารในรูปแบบของการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) อีกด้วย ถึงแม้จะเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการที่ได้รับความนิยมไม่มากเท่ากับช่องทางสื่อสารทางจดหมาย ไปรษณีย์บัตรหรือเว็บไซต์กระดานสนทนา (web board) ก็ตาม เนื่องจากผู้ชมรายการที่ใช้ทางการสื่อสารดังกล่าว ต้องการความเป็นส่วนตัวในการสื่อสารกับทางทีมงานผู้ผลิตรายการโดยตรงเท่านั้น และมักเป็นผู้ชมรายการที่อยู่ต่างจังหวัด โดยเนื้อหาของสารมักเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ผลิตรายการ รวมถึงแสดงความคิดเห็นสนใจ ตลอดจน การสอบถามถึงช่องทางการช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ (คนต้นเรื่อง) ซึ่งทางทีมงานผู้ผลิตรายการก็ได้ตอบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) กลับไปยังผู้ชมรายการอย่างสม่ำเสมอด้วย ทำให้ผู้ชมรายการรู้สึกใกล้ชิดและประทับใจในผู้ผลิตรายการมากขึ้น นอกเหนือจากการชื่นชมในผลงานของรายการแล้ว

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนร่วมรับชมรายการและแสดงความคิดเห็นผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่ต้องการสื่อสารกับผู้ผลิตรายการโดยตรงเท่านั้น ที่รวดเร็วทันทีด้วยเทคโนโลยีระบบอินเทอร์เน็ตจึงเลือกใช้วิธีการสื่อสารดังกล่าว เพื่อต้องการความเป็นส่วนตัวที่จะเปิดเผยความคิดเห็นของตนเฉพาะผู้ผลิตรายการเท่านั้น โดยเนื้อหาส่วนใหญ่เพื่อชื่นชมรายการ แนะนำข้อมูลบุคคลที่น่าสนใจนำมาผลิตรายการ รวมถึงให้กำลังใจผู้ผลิตรายการ

จากข้อมูลข้างต้น ซึ่งเป็นผู้ร่วมชมรายการที่มีส่วนร่วมรับชมรายการและแสดงความคิดเห็นผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะดังนี้

1. ต้องการสื่อสารกับผู้ผลิตรายการโดยตรงเท่านั้น
2. เป็นการสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว ลดความล่าช้าเรื่องการส่งข้อมูล
3. เป็นผู้ชมรายการที่ต้องการความเป็นส่วนตัวในการสื่อสาร

ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็น

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า รายการสารคดี "คนค้นคน" เป็นรายการสารคดีรายการหนึ่ง ที่ผู้ชมรายการให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ผ่านทางช่องทาง การสื่อสารของทางรายการ โดยจากการวิจัยพบว่า ลักษณะของการรับชมรายการของผู้ให้ข้อมูลหลักในระดับการร่วมแสดงความคิดเห็น เป็นผู้ติดตามรับชมรายการเป็นประจำ อย่างจริงจังทั้งรายการ และมีทัศนคติให้ความสนใจในปัญหาสังคม ใฝ่ใจในความทุกข์ร้อนของผู้อื่น ต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนให้กับผู้อื่น รวมถึงต้องการสื่อสารกับผู้ดำเนินรายการโดยตรง รวมถึงการได้พบเพื่อนใหม่ที่มีทัศนคติและมุมมองคล้ายๆกันในด้านการแสดงทัศนะเกี่ยวกับผู้คนสังคมและการทำประโยชน์ช่วยเหลือสังคม โดยปัจจัยที่ทำให้ชมรายการมีส่วนร่วมในระดับร่วมแสดงความคิดเห็นมีลักษณะดังนี้

(ก) ความประทับใจในเนื้อหารายการ

จากการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีลักษณะการมีส่วนร่วมระดับแสดงความคิดเห็นกับทางรายการ ซึ่งเป็นแฟนประจำรายการที่เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องการขึ้นชมเนื้อหารายการ รวมถึงความประทับใจในการแสดงความรู้สึกร่วมของผู้ดำเนินรายการ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ชมรายการ เพื่อบอกถึงความประทับใจในผู้ร่วมรายการ โดยนำเสนอเนื้อหารายการ มักปรากฏเมื่อรายการได้แพร่ภาพตอนรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ การต่อสู้ชีวิตโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เพื่อสร้างกำลังใจให้กับผู้ชมรายการ ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ จะพบเห็นได้จากการสื่อสารผ่านทางจดหมาย เว็บไซต์รายการและโทรศัพท์

(ข) ความชื่นชอบผู้ดำเนินรายการ

ผู้วิจัยพบว่า การชื่นชอบบุคคลิกความเป็นธรรมชาติและบทโทรทัศน์ของผู้ดำเนินรายการ (คนเดินเรื่อง) เป็นสารที่ผู้ชมรายการสารคดี "คนค้นคน" สื่อสารผ่านช่องทางกระดานสนทนาของเว็บไซต์รายการมากที่สุด โดยเข้าไปเขียนชื่นชมในความเป็นตัวตน ที่มีเอกลักษณ์และบุคลิกลักษณะเฉพาะของผู้ดำเนินรายการโดยตรง คือ คุณสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ และคุณประสาน อิงคนันท์ ในความเป็นธรรมชาติของการเป็นผู้ดำเนินรายการ ทั้งในด้านสไตล์การแต่งกายที่เรียบง่ายเป็นกันเองกับผู้ชมรายการและผู้ร่วมรายการ รวมถึงการใช้น้ำเสียงพูดเชื่อมโยงรายการและสรุปประเด็นเนื้อหารายการที่สอดแทรกข้อคิด ด้วยภาษาที่ทำให้ผู้ชมรายการจุดประเด็นนำไปคิดหรือวิพากษ์ต่อในประเด็นดังกล่าว รวมถึงการตอบสนองของผู้ผลิตรายการในการตอบกระทู้ใน เว็บไซต์ หรือ ไปรษณียบัตรขอบคุณผู้ที่ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อรายการ ทำให้ผู้ชมรายการรู้สึกได้รับความสำคัญและมิตรภาพที่มีต่อกันระหว่างผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการ โดยการแสดงความคิดเห็นดังกล่าว มักปรากฏเป็นประจำสม่ำเสมอในกระดานสนทนาของเว็บไซต์รายการ ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ชมรายการสมาชิกสมาคมคนคอเดียวกัน ที่ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า " การพูดคุยบนเว็บบอร์ดรายการกับผู้ดำเนินรายการ ทำให้เราได้มีโอกาสพูดคุยโดยตรง ได้แสดงความคิดเห็นต่อรายการในแต่ละตอน โดยเฝ้ารอคำตอบในทุกคำถามและเมื่อพี่เช็คได้ตอบเว็บบอร์ดกลับมาถึงแม้ไม่เห็นหน้าก็รู้สึกคุ้นเคย"

(ค) ต้องการช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ

การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการในลักษณะการร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชมรายการประจำและต่อเนื่อง โดยการสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์และกระดานสนทนาใน เว็บไซต์รายการ เนื่องจากเป็นการสื่อสารที่ต้องการคำตอบอย่างรวดเร็ว เพื่อต้องการการสื่อสารกับผู้ผลิตรายการในการสอบถามวิธีการช่วยเหลือ ที่อยู่หรือเลขที่บัญชีบริจาคของผู้ร่วมรายการ โดยผู้ชมรายการจะโทรศัพท์หรือเขียนกระดานสนทนาเข้ามาสอบถามรายการมายังบริษัท ในขณะที่รายการกำลังออกอากาศหรือเข้าวันรุ่งขึ้น หลังจากเมื่อได้รับชมรายการตอนที่นำเสนอภาพความยากลำบากในการต่อสู้ชีวิตของผู้ร่วมรายการ หรือ ภาพอาการเจ็บป่วยทุกข์ทรมานด้วยโรคภัยของผู้ร่วมรายการ ที่ทำให้ผู้ชมรายการรู้สึกสะเทือนใจ นำส่งสารซึ่งมักเกี่ยวกับความทุกข์ยากของชีวิต ความยากจนขาดแคลนด้านทุนทรัพย์ของผู้ร่วมรายการ ดังเช่น ตอนรายการ " แมไม่ต้องร้องไห้ " , " ร่วมทางคือร่วมทุกข์ " , " โสมฮัก บ้านนี้มีรักนำทาง " เป็นต้น รวมถึง ภาพของผู้ร่วม

รายการที่ประสบชะตากรรมพิกลพิการ แต่มีความมานะอดทนสู้ชีวิต เช่น “ เปลี้ย ยอดกตัญญู ” เป็นต้น มักเป็นผู้ร่วมรายการที่มีลักษณะ คนพิการไม่สมประกอบ , คนชรา , เด็กกตัญญู เป็นต้น

จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในเรื่องการต้องการช่วยเหลือผู้ร่วมรายการนั้น พบว่า ผู้ชมรายการนิยมการโทรศัพท์เข้ามาสอบถามวิธีการช่วยเหลือผู้ร่วมรายการกับทางทีมงานผู้ผลิตรายการโดยตรง เนื่องจากต้องการคำตอบอย่างทันที โดยเฉพาะเลขที่บัญชีบริจาคช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ ดังกรณี ของ คุณสุธาสินี น้อยอินทร์ผู้ร่วมรายการ(คนต้นเรื่อง) ตอนรายการ “ โสมฮัก บ้านนี้มีรักนำทาง ” ซึ่งมีเนื้อหารายการที่นำเสนอภาพความป่วยไข้ด้วยโรคมะเร็งลำไส้ของคุณสุธาสินี แต่เธอต่อสู้กับโรคร้ายเพื่อเด็ก ๆ ที่ติดเชื้อเอชไอวีในมูลนิธิสุธาสินี น้อยอินทร์ ซึ่งเป็นบ้านแห่งความรักที่เธออุทิศชีวิตในงานดูแลเด็ก ๆ ที่สังคมทอดทิ้งดังกล่าว ครุสุธาสินีได้ให้ข้อมูลว่า ขณะที่รายการได้แพร่ภาพในคืนที่รายการกำลังออกอากาศยังไม่ทันจบรายการ ก็มีเสียงโทรศัพท์เข้ามาที่มูลนิธิฯ อย่างไม่ขาดสาย เพื่อถามถึงทุกข์สุขและอาการเจ็บป่วยของเธอ พร้อมให้กำลังใจ และสอบถามถึงความต้องการที่จะให้ช่วยเหลืออย่างเอื้ออาทร

งานวิจัยฉบับนี้ พบว่า การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นนั้น ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อผู้ผลิตรายการเท่านั้น แต่ได้เกิดการสื่อสารแสดงความคิดเห็นในลักษณะการแสดงความคิดเห็นออกเห็นใจไปยังผู้ร่วมรายการโดยตรงอีกด้วยในรายการสารคดี “ คนค้นคน ”

(ง) ความปรารถนาดีต่อรายการ

ทั้งนี้ จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการในลักษณะการร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นผู้ชมรายการมีทั้งแฟนรายการประจำที่มักเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นสม่ำเสมอ และผู้ชมรายการที่ไม่เคยมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมาก่อน หากแต่เพิ่งจะเข้ามาแสดงความคิดเห็น เนื่องจากเมื่อรับชมรายการแล้ว รู้สึกชอบในเนื้อหาเป็นพิเศษ โดยเป็นตอนรายการที่สร้างความสะเทือนใจอย่างมาก หรือ สร้างความชื่นชมประทับใจในผู้ร่วมรายการอย่างมาก ปรากฏเห็นได้จากตอนรายการ แม้ไม่ต้องร้องไห้ , ต้นข้าว , โสมฮัก บ้านนี้มีรักนำทาง , คนต่างลิติต และนอกเหนือจากการที่ได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นความชื่นชมรายการแล้ว ผู้ชมรายการได้ร่วมแสดงความเห็นมายังผู้ผลิตรายการ ในลักษณะการติชมรายการเพื่อต้องการให้ผู้ผลิตรายการพัฒนาคุณภาพของภาพที่บางฉากมีดไม่ชัดเจน และคุณภาพเสียงที่บางครั้งเบาไปให้มีคุณภาพชัดเจนมากขึ้น พร้อมให้กำลังใจผู้ผลิตรายการ และผู้ร่วมรายการ

(คนต้นเรื่อง) ให้สร้างสรรครายการนี้ตลอดไป สารดังกล่าวพบมากในช่องทางสื่อสารทางจดหมายและกระดานสนทนาในเว็บไซต์รายการ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมเพื่อแสดงออกถึงความปรารถนาดีกับทางรายการอีกด้วย ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อไปนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้ชมรายการทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลแนะนำบุคคลผู้ชมรายการที่น่าสนใจให้กับผู้ผลิตรายการ ในการผลิตเป็นรายการ “ คนค้นคน ” เผยแพร่ต่อผู้ชมรายการอื่นต่อไปในการเป็นตัวอย่างให้กับผู้ชมรายการในการให้กำลังต่อสู้ชีวิต ดังเช่น ตอนรายการ “ เปลี่ย ยอดกตัญญู ” เป็นตอนรายการที่ได้รับคัดเลือกนำมาผลิตรายการ โดยการแนะนำข้อมูลจาก คุณรัตนา เนียมจันทร์ ผู้ชมรายการได้ส่งเรื่องแนะนำชีวิตเปลี่ยมายังฝ่ายข้อมูลรายการ เพราะเห็นว่า ชีวิตเปลี่ยชายพิการทางสมอง ถึงแม้จะเป็นชีวิตที่รันทดแต่ความกตัญญูและหัวใจของเปลี่ย ควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีของลูกกตัญญูให้กับผู้ชมรายการอื่นต่อไป เนื้อหาดังกล่าวพบมากในช่องทางสื่อสารทางจดหมาย

ในการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การที่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ชมรายการนั้น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการอื่นๆ รวมถึงเป็นช่องทางสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการ “ คนค้นคน ” และยังแสดงให้เห็นถึงการที่ผู้ผลิตรายการให้ความสำคัญในการเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของผู้ชมรายการ โดยจะเข้าไปเขียนตอบและแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้ชมรายการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วม (Participatory Communication) ซึ่งมีส่วนในการดึงดูดผู้ชมรายการให้เข้ามามีส่วนร่วมกับทางรายการโดยการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน สร้างความคุ้นเคยให้ใกล้ชิดกันมากขึ้นระหว่างผู้ชมรายการและผู้ผลิตรายการ และ ผู้ชมรายการด้วยตนเอง เป็นการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมที่แท้จริง และเป็นช่องทางสื่อสารให้ผู้ชมรายการสามารถแสดงออกถึงแนวคิดการเข้าใจผู้อื่นตามสภาพของผู้อื่น (Empathy) ด้วย ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมในลักษณะการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่อไป

จากข้อมูลข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การที่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ชมรายการนั้น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการอื่นๆ รวมถึงเป็นช่องทางสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการ “ คนค้นคน ” และยังแสดงให้เห็นถึงการที่ผู้ผลิตรายการให้ความสำคัญในการเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของผู้ชมรายการ โดยจะเข้าไปเขียนตอบและแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้ชมรายการ ซึ่งมีส่วนในการโน้มน้าวผู้ชมรายการให้เข้า

ธมะโชติ และ คุณประสาน อิงคนันท์ ซึ่งมีผู้ร่วมฟังจำนวนกว่า 500 คน นอกจากนี้ในงานดังกล่าว ได้มีการตั้งบูธผลงานโปสเตอร์ตอนรายการที่ได้เคยออกอากาศ พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้ชมรายการได้พบปะผู้ร่วมรายการ ได้แก่ เมย์-เหม่ง และโก๊ะ จากตอนรายการ "แม่ไม่ต้องร้องไห้" , ช่างก้อม จากตอนรายการ "ช่างก้อมชีวิตที่ซ่อมได้" , ครอบครัวยอดระบำ จากตอนรายการ "ชายผู้ถอยหลังไปข้างหน้า" , ต้นข้าว จากตอนรายการ "เจ้าหญิงแห่งไรโนงา" , คุณสุธาสิณี น้อยอินทร์ จากตอนรายการ "โฮมฮัก บ้านนี้มีรักนำทาง พร้อมเด็ก ๆ จากมูลนิธิ , คุณรัตนา สัจจเทพ จากตอนรายการ "เหยื่อธรรม" เป็นต้น ซึ่งในงานวันนั้นผู้ชมรายการได้ได้ถามสารทุกข์สุกดิบและความเป็นไปของชีวิตของผู้ร่วมรายการ หลังจากได้ออกรายการ "คนค้นคน" ไปแล้ว ด้วยความคุ้นเคยสนิทสนม และการออกบุรุษชายของที่ระลึก เสื้อยืด หมวกโลโก้ประจำรายการ และวีซีดีรายการที่ได้ ออกอากาศไปแล้ว โดยรายได้ส่วนหนึ่งสมทบทุนช่วยเหลือผู้ร่วมรายการอื่นๆ ต่อไป

จากการสังเกตการณ์ในลักษณะมีส่วนร่วมในงานดังกล่าว พบว่า ผู้ชมรายการส่วนใหญ่ที่มีร่วมงานดังกล่าว เป็นแฟนประจำรายการที่ติดตามชมรายการอย่างต่อเนื่อง โดยมีความชื่นชอบในผู้ดำเนินรายการ คือ คุณสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ และ คุณประสาน อิงคนันท์ จึงอยากมีส่วนร่วมในงานดังกล่าว เพื่อมีโอกาสได้พบปะพูดคุยกับผู้ผลิตรายการเกี่ยวกับเรื่องการผลิตรายการ และแสดงความคิดเห็นชื่นชมผลงานโดยตรง รวมถึงต้องการพบปะกับผู้ร่วมรายการเพื่อติดตามสอบถามความเป็นไปของชีวิตว่าเป็นอย่างไร โดยผู้ร่วมรายการที่ได้รับความสนใจมากที่สุดในงาน คือ เมย์-เหม่ง และโก๊ะ จากตอนรายการ "แม่ไม่ต้องร้องไห้" ที่มีผู้ชมรายการจำนวนมากเข้าไปชื่นชมในความเป็นเด็กดี ที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ และให้เงินช่วยเหลือเมย์-เหม่ง ไว้เป็นทุนการศึกษา รวมถึง มีผู้ชมรายการที่ตักเตือนให้โก๊ะกลับตัวเป็นพ่อที่ดีของลูก

สำหรับงาน "รวมพลคนคอเดียวกัน" ที่สวนหลวง ร. 9 มีรูปแบบการจัดงานที่แตกต่างจากงานที่ศูนย์สิริกิติ์ โดยมีรูปแบบให้ผู้ชมรายการได้ทำความรู้จักและใกล้ชิดกันมากขึ้นระหว่างทีมงานผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการ เพื่อทางทีมงานผู้ผลิตรายการได้สัมผัสความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการและกิจกรรมที่ผู้ชมรายการอยากให้ทางรายการจัดทำ ซึ่งผลจากกิจกรรมดังกล่าวทำให้เกิดมิตรภาพระหว่างผู้ชมรายการด้วยกันเป็นรูปธรรมชัดเจนมากขึ้น เพราะผู้ชมรายการได้มีโอกาสพบกัน รวมถึงการได้มีโอกาสพบกับระหว่างผู้ชมรายการและผู้ผลิตรายการมากกว่าการสื่อสารทางด้านกระดานสนทนา เนื่องจากทางรายการต้องการจำกัดกลุ่มผู้ชมรายการให้ได้จำนวน 150 คน โดยผู้ชมรายการที่ประสงค์จะร่วมกิจกรรมดังกล่าว ต้องแสดงความจำนงสำรองชื่อผ่านทางเว็บไซต์รายการล่วงหน้า เพื่อร่วมทำกิจกรรมกับทางรายการในรูปแบบการแบ่งเป็น กลุ่มย่อย

จำนวน 10 คน และมีทีมงานของรายการ 2 คน อยู่ประจำกลุ่ม เหมือนการทำไฟท์สกรุป เพื่อสอบถามข้อมูลในเชิงวัตถุประสงค์การรับชมรายการ โดยตั้งคำถามแล้วให้ผู้ชมรายการแสดงความคิดเห็น ในประเด็นที่รายการต้องการข้อมูล เช่น แนวรายการแบบไหนที่ต้องการให้รายการนำเสนอ , ตอนรายการใดที่ไม่ชอบมากที่สุด, ผู้ชมรายการอยากให้ทีมงานจัดกิจกรรมแบบใดในครั้งต่อไป และ ตอนรายการแนวไหนที่ชอบมากที่สุด เป็นต้น

จากการที่ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้ร่วมกิจกรรมดังกล่าวพบว่า ผู้ชมรายการชอบแนวรายการประเภทสร้างกำลังใจให้กับชีวิต และ แนวเศร้าโศก สะเทือนใจ เพราะถึงแม้จะสะเทือนอารมณ์แต่เชื่อว่าทีมงานจะมีการแทรกข้อคิดดีๆไว้ในตอนรายการและแนวรายการที่ไม่ชอบคือ การคันชีวิตคนดัง เนื่องจากผู้ชมรายการฝังใจในตอนรายการตัวตนคนยืนยง ที่มีประเด็นการนำเสนอไม่แตกต่างจากข้อมูลที่ผู้ชมรายการได้เคยรับทราบมาก่อน จึงคิดว่าหากคันชีวิตคนดังแล้ว ประเด็นนำเสนอไม่โดดเด่นแตกต่างจากรายการอื่นๆ ที่เคยนำเสนอ ผู้ชมรายการก็จะรู้สึกผิดหวังในการรับชมรายการ อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมดังกล่าวในระยะเวลาต่อเนื่องจากกิจกรรมแรกในเวลา 2 เดือน เป็นการช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องระหว่างผู้ชมรายการและผู้ผลิตรายการได้เป็นอย่างดี

3. การร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะการร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ เป็นแฟนรายการที่ติดตามรับชมรายการเป็นประจำและได้พัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมกับทางรายการในการร่วมแสดงความคิดเห็นทางเว็บไซต์ โทรศัพท์ และจดหมายมาระยะเวลาหนึ่ง แล้วจึงพัฒนามาสู่การมีส่วนร่วมกิจกรรมกับทางรายการ เพราะต้องการพบปะผู้ผลิตรายการและผู้ร่วมรายการที่ตนชื่นชอบ รวมถึงการได้มีโอกาสร่วมทำกิจกรรมร่วมกันกับผู้ชมรายการคนอื่น ที่นำไปสู่มิตรภาพความเป็นเพื่อน ๆ ที่มีความชอบและทัศนคติที่คล้ายๆกัน ดังบทสัมภาษณ์ของผศ.สุพนธ์ ตุ่มนาค กล่าวถึง การมีส่วนร่วมกิจกรรมกับทางรายการทั้ง 2 งาน ที่ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์และสวนหลวง ร.9 มาจากพัฒนาการของการร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์แล้วจึงมีส่วนร่วมกิจกรรมกับทางรายการ เพื่อได้พบปะกับผู้ผลิตรายการและผู้ร่วมรายการที่เคยคุยผ่านเว็บไซต์แต่ยังไม่เคยได้พบกันดังบทสัมภาษณ์ว่า "เป็นโอกาสที่ดี ที่จะได้ร่วมกิจกรรมกับรายการ และได้มีโอกาสรู้จักกับเพื่อนใหม่อีกหลายคน ซึ่งบางคนยังติดต่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นเพื่อนกันมาจนถึงทุกวันนี้ รายการ "คนคันคน" ทำให้คนมีเพื่อนนะ และเป็นเพื่อนที่มีความคิดและความชอบคล้ายๆ กัน "

ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ

(ก) ต้องการช่วยเหลือสังคมร่วมกับทางรายการ

จากการร่วมสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการที่ร่วมกับทางรายการในระดับการมีส่วนร่วมดังกล่าวที่สำคัญ คือ ความต้องการช่วยเหลือสังคมร่วมกับทางรายการ เนื่องจากมีความเชื่อถือผู้ผลิตรายการและอยากให้รายการเป็นช่องทางในการเชื่อมโยงความช่วยเหลือไปยังผู้ด้อยโอกาส ดังบทสัมภาษณ์ของนางสาวโชติศา สํารายศิลป์ว่า “ดูรายการแล้วเข้าไปเขียนแสดงความคิดเห็นในตอนรายการที่อยากให้รายการทำคือ หน่วยแพทย์อาสา เพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่น่ายกย่องในความเสียสละที่ทำให้คนด้อยโอกาส ซึ่งมีผู้ชมรายการเข้ามาแสดงความคิดเห็นร่วมด้วย แล้วก็ได้มีโอกาสไปร่วมกิจกรรมกับทางรายการที่สวนหลวง ร.9 เพราะอยากเสนอทางรายการให้จัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคมร่วมกัน “

(ข) การมีโอกาสรู้จักกับเพื่อนใหม่

จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมกับทางรายการอีกประการหนึ่ง คือ การมีโอกาสได้เพื่อนใหม่ จากการร่วมกิจกรรมและพูดคุยระหว่างผู้ชมรายการที่มีทัศนคติและความชอบคล้ายๆ กัน คือ การต้องการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์เป็นเพื่อนที่ชอบร่วมชมรายการเดียวกัน ดังบทสัมภาษณ์ของนางสาววรัญญา ฤมยาปริวัฒน์ว่า “เมื่อรับชมรายการแล้วเคยแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดรายการให้จัดกิจกรรม เพื่อที่ผู้ชมรายการ ผู้ร่วมรายการและผู้ผลิตรายการจะได้มีโอกาสรู้จักกัน โดยเฉพาะเพื่อนที่รู้จักทางเว็บบอร์ดแต่ยังไม่เคยเจอกัน “

(ค) ต้องการพบปะผู้ดำเนินรายการ

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมรับชมรายการแล้วแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมกับทางรายการนั้น คือ ความต้องการพบปะพูดคุยกับผู้ดำเนินรายการที่ชื่นชอบอย่างใกล้ชิด คือ นายสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ และ นายประสาน อิงคนันท์ เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการผลิตรายการและให้กำลังใจในการทำงานต่อไป ดังบทสัมภาษณ์ของนางอัจฉรา นิลมณีว่า “ดูรายการแล้วเคยแสดงความคิดเห็นให้กำลังใจในการทำงานมายังทีมงานผู้ผลิตรายการให้พัฒนาผลงานให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น จึงอยากไปพบผู้ดำเนินรายการในงานที่สวนหลวง ร.9 เพื่อพูดคุยและชื่นชมผลงาน”

การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการที่มีส่วนร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ

(ก) รายการ " คนค้นคน" เป็นช่องทางช่วยเหลือสังคม

การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการในระดับดังกล่าว สามารถรับรู้ความหมายของรายการเกี่ยวกับ เรื่องการแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น โดยเมื่อผู้ชมรายการรับชมรายการแล้ว ที่มีส่วนร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ สำหรับการระดมความคิดเห็นที่จะสนับสนุนกิจกรรมของทางรายการเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม ซึ่งเริ่มจากผู้ชมรายการที่ประสบความสำเร็จเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ของนางสาวสุภาพร เดหวัง กล่าวว่ " รายการเป็นช่องทางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องราวของผู้ด้อยโอกาสให้ผู้ชมรายการได้รับชมชีวิตของคนอื่นแล้ว หากเราสามารถช่วยเหลือเขาได้เราก็นิดี "

(ข) การสะท้อนความเป็นจริงของสังคม

จากการวิจัยพบว่า การสะท้อนความเป็นจริงของสังคม เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการที่มีส่วนร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ เนื่องจากทุกตอนของรายการได้แฝงประเด็นการสะท้อนความเป็นจริงของสังคมในด้านที่ผู้ชมรายการไม่เคยได้รับรู้มาก่อน จึงทำให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ชมรายการตลอดจนได้รับทราบความเป็นไปของคนในสังคมอีกด้วย ดังบทสัมภาษณ์นางสาวณิทธิพร บุญมาก กล่าวว่ " รายการสะท้อนความเป็นจริงของชีวิตที่มีทั้งสุขและทุกข์ปนกันทุกคน แต่ในความเป็นจริงเรายอมรับความเป็นจริงกันได้มากน้อยแค่ไหนในสังคม ซึ่งบางคนอยู่ห่างไกลจากการที่เราจะรับรู้เรื่องราวของเขาได้"

4. การร่วมรับชมรายการและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ

ผู้วิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมกิจกรรมกับทางรายการ ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมดังกล่าวเนื่องมาจากอุปนิสัยความไม่ชอบแสดงความคิดเห็นของผู้ชมรายการ แต่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางรายการเพราะความคลั่งไคล้ตราตรึงในเนื้อหารายการ จึงต้องการพบปะทีมงานผู้ผลิตรายการ เพื่อแสดงออกถึงการชื่นชมและให้กำลังใจผู้ผลิตรายการโดยตรง และเป็นลักษณะกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจของผู้ชมรายการ ที่ต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกิจกรรมเพื่อ

สังคม ดังบทสัมภาษณ์ของ นายพูนลาภ ทองอร่าม กล่าวว่า " ดูรายการเป็นประจำ จากการดูเฉยๆแล้ว จึงไปร่วมกิจกรรมที่งานรวมคนคอเดียวกัน เพราะเป็นคนชอบทำกิจกรรมอยู่แล้ว ตอนอยู่มหาวิทยาลัยก็เป็นประธานชมรมค่ายอาสาพัฒนา จึงอยากไปร่วมงานเพื่อที่จะสามารถช่วยรายการทำกิจกรรมช่วยเหลือคนต้นเรื่องหรือคนด้อยโอกาสคนอื่นๆต่อไป "

ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมรับชมรายการและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ

(ก) ต้องการซื้อของที่ระลึกรายการ

ผู้ชมรายการที่มีส่วนร่วมรับชมรายการและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ เนื่องจากมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะสนับสนุนซื้อของที่ระลึกรายการประกอบด้วย วิธีติดอนรายการที่ชื่นชอบ เพื่อเก็บไว้เป็นที่ระลึก เลี้ยงยึด และ หมวก เพราะแหล่งจำหน่ายน้อย คือ ถ้าไม่สั่งซื้อทางไปรษณีย์ก็ต้องเดินทางไปซื้อที่บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด เห็นได้จาก คุณอินทนนท์ นักสอน ที่มีส่วนร่วมรับชมรายการแล้วร่วมกิจกรรมกับทางรายการที่สวนหลวง ร.9 เพื่อต้องการซื้อวิธีติดอน ช่างก้อม...ชีวิตที่ซอมได้และหมวกของรายการ เพื่อเป็นการสนับสนุนรายการและแสดงถึงความชื่นชอบรายการอย่างมาก

(ข) การรู้จักเพื่อนใหม่ที่มีทัศนคติคล้ายๆกัน

จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในระดับดังกล่าว คือ การได้รู้จักเพื่อนใหม่ จากการร่วมรับชมรายการและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ เนื่องจากผู้ชมรายการคาดว่าจะได้พบและพูดคุยระหว่างผู้ชมรายการที่มีทัศนคติและความชอบคล้ายๆ กัน ซึ่งพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์เป็นเพื่อนที่ชอบร่วมชมรายการเดียวกัน ดังบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

" เป็นโอกาสที่ดี ที่จะได้ร่วมกิจกรรมกับรายการ และได้มีโอกาสรู้จักกับเพื่อนใหม่อีกหลายคน ซึ่งบางคนยังติดต่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นเพื่อนกันมาจนถึงทุกวันนี้ รายการ "คนค้นคน" ทำให้คนมีเพื่อนนะ และเป็นเพื่อนที่มีความคิดและความชอบคล้ายๆ กัน "

(ผศ.ดร.สุพนธ์ ตุ่มนาค,สัมภาษณ์ 1 กุมภาพันธ์ 2548)

การรับรู้ของความหมายของผู้ชมรายการที่มีส่วนร่วมรับชมรายการและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเกิดการมีส่วนร่วมกิจกรรมกับทางรายการ เกิดจากความสอดคล้องกับทัศนคติและประสบการณ์เดิมของผู้ชมรายการกับเนื้อหารายการ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

(ก) การเติมเต็มความรู้สึกในอดีตของผู้ชมรายการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า เมื่อผู้ชมรายการได้รับชมรายการที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกับประสบการณ์ในอดีต จะทำให้เกิดแนวโน้มพฤติกรรมการมีส่วนร่วมได้ง่าย ดังกรณีตอนรายการ ซ้ำคือ..ที่มีสื่อความหมาย ที่ตัวละครหลักมีหน้าที่ดูแลอนุรักษ์ป่าดอยอินทนนท์ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก สะท้อนถึงภาพในอดีตที่ผู้ชมรายการได้เคยออกค่ายอาสาพัฒนาเขา เขา จึงอยากเติมเต็มความรู้สึกในอดีตของผู้ชมรายการ เห็นได้จากบทสัมภาษณ์ของนายพูนลาภว่า " ไปร่วมกิจกรรมที่งานรวมคนคอเดียวกัน เพราะเป็นคนชอบทำกิจกรรมอยู่แล้ว ตอนอยู่มหาวิทยาลัยก็เป็นประธานชมรมค่ายอาสาพัฒนา จึงอยากไปร่วมงานเผื่อที่จะสามารถช่วยรายการทำกิจกรรมช่วยเหลือคนต้นเรื่องหรือคนด้อยโอกาสคนอื่นๆต่อไป"

(ข) ต้องการพบผู้ดำเนินรายการ

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า ผู้ดำเนินรายการ คือ คุณสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ และ คุณประสาน อิงคนันท์ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกิจกรรมกับทางรายการ เนื่องจากผู้ชมรายการต้องการมาพบปะพูดคุยกับผู้ดำเนินรายการที่ตนชื่นชมอย่างใกล้ชิด ดังบทสัมภาษณ์ของนางสาวจันทร์จิราว่า " ดูรายการมานาน แต่ไม่เคยมีส่วนร่วมใดๆกับรายการ แต่ไปร่วมงานรวมคนดูที่สวนหลวง ร.9 เพราะอยากรู้ไปฟังที่เซ็คและทีมงานเล่าเรื่องต่างๆให้ฟัง อยากถามทีมงานว่าทำไมเขาถึงตัดสินใจมาทำงานกับรายการนี้"

ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ชมรายการที่มีส่วนร่วมกิจกรรมกับทางรายการ และจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในกิจกรรมของรายการทั้ง 2 งานคือ งานครบรอบ 1 ขวบปี คนค้นคน ณ ร้านเรโทร ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ และงานรวมพลคนคอเดียวกัน ณ สวน

หลวงร.9 นั้น พบว่าผู้ชมรายการมีจุดประสงค์หลักในการเข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ต้องการพบปะให้กำลังใจทีมงานผู้ผลิตรายการและผู้ร่วมรายการ(คนต้นเรื่อง)แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ชมรายการคนอื่นๆและทีมงานฯ และมีโอกาสได้พบเพื่อนใหม่ที่มีทัศนคติคล้ายๆกัน เพราะเชื่อว่าคนดูรายการนี้ส่วนใหญ่ จะมีเจตนาารมณ์ที่คล้ายๆกันในการต้องการช่วยเหลือคนด้อยโอกาส ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ชมรายการ ได้สอดคล้องตามที่ Uphoff (อ้างใน Shirley A.White) ได้กล่าวถึงแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เสมือนเป็นกุญแจสำคัญของแนวคิดการสื่อสาร สำหรับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่การแบ่งปัน อันหมายถึง การแบ่งปันความรู้สึก การแบ่งปันความช่วยเหลือบริจาคเงินหรือสิ่งของให้กับผู้ร่วมรายการ (คนต้นเรื่อง) ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

5. การร่วมรับชมรายการและร่วมบริจาค

จากปรากฏการณ์ของการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ“คนค้นคน” ในการร่วมบริจาคเงินและสิ่งของช่วยเหลือ ผู้ร่วมรายการ ด.ญ เมย์ แซ่หลิว และ ด.ช. เหน่ง แซ่หลิว ใน ตอน “ แม่ไม่ ต้องร้องไห้” เมื่อปี 2546 จากผู้ชมรายการเป็นจำนวนเงินถึง 3,000,000 บาท นั้น นับว่าเป็นปรากฏการณ์ของการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการโทรทัศน์แสดงพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมจำนวนมากมายที่มีจำนวนยอดเงินบริจาคสูงรายการหนึ่ง จนเป็นที่กล่าวขานถึงในสังคมทำให้รายการ “คนค้นคน” .เริ่มเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมมีชื่อเสียงมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนในการโน้มน้าวให้เกิดการกระทำที่เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือคนด้อยโอกาสได้ จาก การประกอบสร้างความหมายของรายการสารคดี “ คนค้นคน “ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยกรณีดังกล่าว เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมกับทางรายการ รวมถึงการรับรู้ ความหมายของผู้ชมรายการ

ทั้งนี้ จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการระดับการร่วมรับชมรายการ และร่วมบริจาคเงิน สิ่งของช่วยเหลือให้กับผู้ร่วมรายการ(คนต้นเรื่อง) นั้น ผู้ชมรายการมีลักษณะที่รับชมรายการเป็นประจำ เป็นพฤติกรรมที่เริ่มจากร่วมรับชมรายการมาถึงการบริจาค รวมถึงการพัฒนาพฤติกรรมมาจากการร่วมแสดงความคิดเห็นมาถึงการบริจาค และพัฒนาพฤติกรรมมาจากการร่วมกิจกรรมกับทางรายการ ซึ่งร่วมบริจาคโดยสื่อสารผ่านทางผู้ผลิตรายการ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์เลขที่บัญชีบริจาคช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ(คนต้นเรื่อง) ของรายการในหลายๆตอน นอกจากนี้ยังช่วยประสานงานในกิจกรรมที่ผู้ชมรายการร่วมกันจัดขึ้นเพื่อ

หาเงินสมทบช่วย มูลนิธิสุทธาสินี น้อยอินทร์ ทั้งเป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์ผ่านทางรายการและเว็บไซต์รายการ รวมถึงช่วยอำนวยความสะดวกให้รถขนของและส่งทีมงานช่วยพาผู้ชมรายการไปเยี่ยมมูลนิธิสุทธาสินี น้อยอินทร์ และการสื่อสารกันเองระหว่างผู้ชมรายการด้วยกัน ส่งต่อไปยังผู้ร่วมรายการ(คนต้นเรื่อง) นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า การร่วมบริจาคอีกลักษณะหนึ่ง คือ การเดินทางไปบริจาคด้วยตนเอง โดยไม่ผ่านทางรายการนั้น เป็นลักษณะการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้ชมรายการและผู้ร่วมรายการ(คนต้นเรื่อง)

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะการร่วมรับชมรายการแล้วร่วมบริจาคกับทางรายการ เนื่องจากหลังจากรับชมรายการแล้ว รู้สึกต้องการช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่พึงกระทำต่อผู้ที่ต่ำต้อยกว่า โดยผ่านสื่อโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางนำเสนอให้เห็นสภาพความเดือดร้อนและความเป็นคนดีมีคุณธรรมของผู้ร่วมรายการแล้ว ยังต้องการสนับสนุนให้ได้รับความช่วยเหลือทางด้านทุนทรัพย์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากตอนรายการ แม้ไม่ต้องร้องให้ ที่นำเสนอภาพเร้าอารมณ์ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจของ 2 พี่น้องยอดกตัญญูที่สูญเสียแม่ และต้องอยู่กับพ่อผู้ขาดความรับผิดชอบ ทำให้ผู้ชมรายการจำนวนมากถึงกับต้องการมีส่วนร่วมช่วยเหลือให้ผู้ร่วมรายการทั้ง 2 คน ดำรงชีวิตต่อไปได้ โดยไม่ต้องกังวลในเรื่อง การหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ดั่งบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ ผมร่วมบริจาคให้กับรายการ ตอน แม่...ไม่ต้องร้องไห้ หลังจากที่ได้รับชมรายการ ตอนดังกล่าวในวันรุ่งขึ้น โดยโอนเงินตามเลขที่บัญชีที่ขึ้นในรายการ เพราะเป็นตอนรายการ นำเสนอถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความจนไม่ได้หมายถึงว่าเขาต่ำต้อย นี่แหละ คือ Gift of God ที่แท้จริงให้ Media มากับโลกนี้ ”

(อ.ชัยณรงค์ มณฑิยวิเชียรฉาย,สัมภาษณ์ 3 มกราคม 2548)

“ ดูรายการแล้วก็ช่วยบริจาค อยากช่วยเหลือคนในเรื่อง ที่มีชีวิตน่าสงสาร อยากช่วยให้เด็กกตัญญูทั้ง 2 คนนั้น มีชีวิตที่ดีขึ้น เพราะเห็นภาพความอดทนและรับผิดชอบต่อการขายน้ำเต้าหู้เลี้ยงพ่อแม่ รู้สึกเห็นใจไม่ได้หวังว่าเป็นการทำบุญกุศลอะไร ”

(เพ็ญพรรณ พรศิริประภา,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2548)

ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการรับชมรายการและร่วมบริจาค

(ก) ต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

จากงานวิจัยพบว่า ความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้ชมรายการรับชมรายการและร่วมบริจาค เนื่องจากเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ร่วมรายการ จึงอยากช่วยเหลือ โดยไม่หวังผลตอบแทนในด้านบุญกุศลใดๆ ดังบทสัมภาษณ์ของนางสาวศุภมาส สมบัติกล่าวไว้ว่า “ เมื่อดูตอน แม่ไม่ต้องร้องไห้ แล้วรู้สึกอยากช่วยบริจาคเงินให้กับเด็กกตัญญู 2 คนนั้น เพราะเห็นภาพจากรายการที่ต้องตื่นแต่ตี 4 เพื่อเตรียมขายน้ำเต้าหู้ก่อนไปโรงเรียน รวมถึงต้องแบกความรับผิดชอบในการดูแลหารายได้เลี้ยงพ่อแม่ “

(ข) ประสบการณ์ของผู้ชมรายการใกล้เคียงกับผู้ร่วมรายการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า หากประสบการณ์ของผู้ชมรายการใกล้เคียงกับผู้ร่วมรายการ ก็จะมีผลต่อการรับรู้ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ร่วมรายการได้ง่าย เนื่องจากสอดคล้องกับประสบการณ์และทัศนคติเดิมของผู้ชมรายการที่มีต่อการบริจาค ซึ่งผู้วิจัยพบได้จากกรณีการมีส่วนร่วมรับชมรายการและร่วมบริจาคของนายชัยณรงค์ มณฑะเทียรวิเชียรฉาย ซึ่งให้ข้อมูลว่าเคยประสบเหตุการณ์ช่วยเหลือเด็กกำพร้า 2 คนที่พ่อแม่เสียชีวิต โดยปัจจุบันก็ยังอุปการะส่งค่าเล่าเรียนและค่าขนมให้ ซึ่งเมื่อรับชมรายการตอน แม่ไม่ต้องร้องไห้ แล้วก็รู้สึกต้องการช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ เมย์-หนึ่ง ด้วยเช่นกัน เพราะได้ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้นให้กับผู้ร่วมรายการ

การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการระดับร่วมรับชมรายการและร่วมบริจาค

(ก) การสะท้อนความเป็นจริงของสังคม

งานวิจัยฉบับนี้พบว่า การรับรู้ความความหมายในด้านการสะท้อนความเป็นจริงของสังคมของผู้ชมรายการระดับร่วมรับชมรายการและร่วมบริจาค ทำให้ผู้ชมรายการได้รับทราบถึงสภาพชีวิตความเป็นจริงของคนที่อยู่ห่างไกลว่าเขาเป็นเช่นไร ดังบทสัมภาษณ์ของนายชัยณรงค์ มณฑะเทียรวิเชียรฉายว่า “รายการสะท้อนคนที่อยู่ห่างไกลจากสังคมกรุง ซึ่งอาจจะมีเรื่องที่หนักกว่า

นี่ที่เขาอาจจะหลบอยู่มุมไหนของประเทศเราอีกหลายคน ถ้าไม่มีรายการพวกนี้เสนอให้เราดู เราก็ไม่รู้ว่าจะช่วยพวกเขาอย่างไร “

(ข) การแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า ผู้ชมรายการในระดับร่วมรับชมรายการและร่วมบริจาครับรู้ความหมายของรายการในด้านการแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น โดยรู้สึกเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่นตามสภาพผู้รับนั้น จึงอยากช่วยเหลือผู้ร่วมรายการตามกำลังความสามารถของตน โดยการบริจาคผ่านทางรายการและการโอนเงินเข้าบัญชีผู้ร่วมรายการโดยตรง

6. การร่วมรับชมรายการ ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมบริจาค

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะการร่วมรับชมรายการ ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมบริจาค เป็นผู้ชมรายการที่เป็นแฟนประจำรายการ ที่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์รายการแล้ว พัฒนามาสู่ระดับการบริจาค เนื่องจากเกิดต้องการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ร่วมรายการและมีความเชื่อถือรายการเป็นอย่างมาก รวมถึงได้แสดงความคิดเห็นเชิญชวนให้ผู้ร่วมรายการคนอื่นร่วมบริจาคอีกด้วยดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก นายอนุชิต ไชยเพิ่ม ว่า “ ติดตามชมรายการแล้วเข้าไปร่วมอ่านและแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดของรายการ แล้วทราบเลขที่บัญชีโอนเงิน ช่วยเหลือเมย์- เหน่ง จาก ตอนรายการแม่ไม่ต้องร้องไห้ ก็ได้ร่วมแสดงความชื่นชมความกตัญญูของเด็กทั้ง 2 จึงร่วมบริจาคเงินช่วยเหลือและเชิญชวนให้ผู้ชมรายการอื่นร่วมบริจาคด้วย “

ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการร่วมรับชมรายการ ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมบริจาค

(ก) การนำรายการเสนอแบบละครร้านอาหารมณี

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยพบว่า แนวละครร้านอาหารมณีในตอนรายการที่ร้านอาหารทะเลเห็นใจ โศกเศร้าในระดับสูง จะได้รับความนิยมจากผู้ชมรายการในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นจากผู้ชมรายการและการร้านอาหารมณีให้เกิดความสะเทือนใจและต้องการช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ

(ข) ความคลั่งไคล้ตราตรึงรายการ

ผู้ให้ข้อมูลหลักให้สัมภาษณ์ถึง ความคลั่งไคล้ตราตรึงในรายการ ประกอบด้วย การดำเนินรายการของพิธีกร การถ่ายทอดชีวิตของผู้ร่วมรายการ ส่งผลให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมในการร่วมรับชมรายการ ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมบริจาคเป็นอย่างมก

(ค) การตอบสนองของผู้ผลิตรายการ

จากการวิจัยพบว่า การตอบสนองของผู้ผลิตรายการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมกับทางรายการ เห็นได้จากการเอาใจใส่ตอบคำถามกลับไปยังผู้ชมรายการที่สอบถามผ่านทางเว็บไซต์รายการ โทรศัพท์ หรือ ส่งไปรษณียบัตรขอบคุณผู้ชมรายการที่ส่งคำแนะนำหรือคำถามมายังรายการ ซึ่งมีผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องเป็นอย่างมากเว็บไซต์รายการ ส่งผลให้พัฒนามาสู่ระดับการมีส่วนร่วมบริจาค

การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการระดับร่วมรับชมรายการ ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมบริจาค

(ก) รายการ " คนค้นคน " เป็นสื่อกลางช่วยเหลือคนในสังคม

ผู้วิจัยพบว่า จากการที่ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมรับชมรายการแล้วแสดงความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ และโทรศัพท์ เพื่อแสดงความคิดเห็นมายังรายการ เนื่องจากต้องการสอบถามถึงวิธีการช่วยเหลือผู้ร่วมรายการเห็นได้จากตอนรายการที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในยอดเงินบริจาคอย่างกรณีตอน โสมฮักรักนี้้นำทาง , แม้ไม่ต้องร้องไห้ และร่วมทางคือร่วมทุกข์ โดยทางรายการเป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์เลขที่บัญชีโอนเงินช่วยเหลือผ่านทางรายการ ทางเว็บไซต์ และการตอบคำถามทางโทรศัพท์ ดังบทสัมภาษณ์ของนางสุวาลี สุวรรณอัมไพ ที่กล่าวว่า " หลังจากดูรายการตอน ร่วมทางคือร่วมทุกข์ แล้วได้โทรสอบถามวิธีการช่วยเหลือผู้ร่วมรายการมายังบริษัทที่วิบุรพา จำกัด ก็ได้รับข้อมูลเป็นอย่างดีจากทางทีมงานผู้ผลิตรายการ "

(๗) ประสบการณ์ใกล้เคียงกับผู้ชมรายการ

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ชมรายการรับรู้ความหมายของรายการในด้านการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ โดยผู้ชมรายการได้ร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมบริจาคช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ เนื่องจากเนื้อหาของรายการมีลักษณะใกล้เคียงกับผู้ชมรายการ ทำให้รู้สึกเข้าใจสภาพผู้ชมตามที่เขาเป็นอยู่ (Empathy) ดังบทสัมภาษณ์ของนายอนุชิต ไชยเพิ่มว่า “ หลังจากดูรายการตอน แม่ไม่ต้องร้องไห้แล้วเข้าไปแสดงความชื่นชมในความกตัญญูของเด็ก 2 คน พร้อมโอนเงินบริจาคเข้าบัญชีเพื่อช่วยเหลือครอบครัวที่กำลังประสบปัญหาขาดที่หัวหน้าครอบครัว ซึ่งมีชีวิตคล้ายๆกับเหตุการณ์ที่เคยประสบมา จึงเข้าใจว่าเขากำลังลำบากมาก ”

7. การร่วมรับชมรายการแล้วร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาค

จากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า ผู้ชมรายการลักษณะดังกล่าว เมื่อรับชมรายการแล้วได้มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของทางรายการ จะเกิดความรู้สึกคุ้นเคยใกล้ชิดกับผู้ผลิตรายการมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความเชื่อถือและอยากมีส่วนร่วมกับทางรายการมากขึ้นด้วยรวมถึงได้เกิดการรวมกลุ่มผู้ชมรายการที่มีทัศนคติคล้ายกันในเรื่องการจัดกิจกรรมบริจาค ดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ เราได้เห็นภาพในทีวี แล้วรู้สึกสงสารเด็กที่ได้เงินไปโรงเรียนวันละ 2-3 บาท เลยอยากไปเยี่ยมแล้วก็ช่วยเหลือเขาตามกำลังที่เราพอจะทำได้ หลังจากไปร่วมงานที่ศูนย์สิริกิติ์ 2 เดือนพื้กับสามีและลูกก็ชวนกันไปเยี่ยมเด็กๆ รวมถึงชวนคนดูที่รู้จักกันจากการจัดกิจกรรมรวมคนดูที่สวนหลวงร.9 ไปเยี่ยมและนำเงินสิ่งของไปให้เด็กๆ ”

(ศรีวรรณ ศิลาศิริพันธุ์ , สัมภาษณ์ 22 ตุลาคม 2547)

“ ดูรายการเป็นประจำ แต่เพิ่งมีโอกาสร่วมบริจาคให้แค่บ้านโฮมฮักเมื่อกลุ่มคนคอเดียวกันจัดกิจกรรมไปเยี่ยมบ้านโฮมฮักเมื่อเดือน กันยายน 2547 เนื่องจากเพิ่งมีโอกาสและสะดวกร่วมกิจกรรม ที่สำคัญก็คือ คนดูรายการนี้ส่วนใหญ่เท่าที่คุยกัน จะมีอะไรบางอย่างที่คล้ายๆกัน คือช่วยกันทำสิ่งดีๆในกับสังคม เหมือนกับคนที่อยู่ในกลุ่มที่มีความเมตตาและกรุณา ”

(สุวาลี สุวรรณอัมไพ , สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2547)

ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมรายการร่วมรับชมรายการ ร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาค

(ก) การตอบสนองของผู้ผลิตรายการ

จากการวิจัยพบว่า การตอบสนองของผู้ผลิตรายการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ชมรายการมีส่วนร่วมกับทางรายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนผู้ชมรายการที่ร่วมกันจัดกิจกรรมช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ ซึ่งเห็นได้จากตอน โฮมฮัก บ้านนี้มีรักนำทาง ซึ่งทางทีมงานผู้ผลิตรายการได้ให้ความสนับสนุนโดยการช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมการไปเยี่ยมผู้ร่วมรายการผ่านทางรายการและเว็บไซต์ และสนับสนุนรถขนของบริจาคโดยทีมงานของรายการได้พาผู้ชมรายการกลุ่มดังกล่าวไปยังสถานที่มูลนิธิ สุธาสิณี น้อยอินทร์ที่ จ.ยโสธร ด้วย

การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการระดับร่วมรับชมรายการร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาค

(ก) ประสบการณ์ใกล้เคียงกับผู้ชมรายการ

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ชมรายการรับรู้ความหมายของรายการในด้านการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ โดยผู้ชมรายการได้ร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมบริจาคช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ เนื่องจากเนื้อหาของรายการมีลักษณะใกล้เคียงกับผู้ชมรายการ ทำให้รู้สึกเข้าใจสภาพผู้นั้นตามที่เขาเป็นอยู่ (Empathy)

(ข) การเรียนรู้และเข้าใจชีวิตผู้อื่นผ่านทางรายการ

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า ผู้ชมรายการรับรู้ความหมายในด้านการเรียนรู้และเข้าใจชีวิตผู้อื่นผ่านทางรายการ โดยเมื่อรับชมรายการแล้วสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินชีวิต แลสอนให้เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น ดังบทสัมภาษณ์ของ นางศรียวรรณ ศิลาศิริพันธ์ ที่กล่าวว่า " รายการถ่ายทอดบทเรียนของชีวิตให้คนหลายๆคนได้เรียนรู้ เมื่อเขาจะได้อปรับปรุงชีวิตและการมองโลกของคนให้ดีขึ้น "

8. การร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาค

ผู้วิจัยได้พบว่า การมีส่วนร่วมรับชมรายการแล้ว ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรม และได้พัฒนามาสู่ระดับการร่วมบริจาค เนื่องมาจากความคลั่งไคล้ตราตรึงในเนื้อหาของรายการที่เร้าอารมณ์ให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ ความเข้าใจผู้อื่นตามสภาพที่เขาเป็น (Empathy) มีอิทธิพลต่อการแสดงออกลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ เนื่องจากต้องการแสดงออกในการให้กำลังใจและช่วยเหลือบริจาคให้กับผู้ร่วมรายการ ผ่านทางการมีส่วนร่วมทั้งการแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรม และร่วมบริจาค ซึ่งปรากฏให้เห็นได้จาก ผู้ชมรายการที่ให้สัมภาษณ์ ตอนรายการ " โสมฮัก บ้านนี้มีรักนำทาง " ที่เมื่อได้ชมรายการในตอนดังกล่าวแล้ว รู้สึกอยากช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ ด้วยการไปเยี่ยมให้กำลังใจและบริจาคเงินสิ่งของให้กับเด็กๆ และได้ทำหน้าที่เป็นแกนนำจัดกิจกรรมระหว่างผู้ชมรายการและผู้ร่วมรายการ โดยมีทีมผู้ผลิตรายการให้ความช่วยเหลือในการประสานงานด้านต่างๆ ในการพาไปให้พบกัน โดยให้สัมภาษณ์ว่า " เราได้เห็นภาพในทีวี แล้วรู้สึกสงสารเด็กที่ได้เงินไปโรงเรียนวันละ 2-3 บาท เลยอยากไปเยี่ยมแล้วก็ช่วยเหลือเขาตามกำลังที่เราพอจะทำได้ หลังจากไปร่วมงานที่ศูนย์สิริกิติ์ 2 เดือนพื้กับสามีและลูกก็ชวนกันไปเยี่ยมเด็กๆ รวมถึงชวนคนดูที่รู้จักกันจากการจัดกิจกรรมรวมคนดูที่สวนหลวง ร.9 ไปเยี่ยมและนำเงินสิ่งของไปให้เด็กๆ " (ศรีวรรณ ศิลาศิระพันธุ์ , สัมภาษณ์ 22 ตุลาคม 2547)

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะร่วมรับชมรายการแล้ว ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรมและได้พัฒนามาสู่ระดับการร่วมบริจาค่นั้น ยังมีกรณีที่เกิดจากการที่ผู้ชมรายการรวมตัวกันและไปช่วยเหลือบริจาคเงินและสิ่งของให้กับผู้ร่วมรายการด้วยตนเอง เพื่อที่จะสำรวจความต้องการอย่างอื่นที่ตนสามารถจะช่วยเหลืออย่างยั่งยืนนอกเหนือจากการให้เงินละสิ่งของให้ผู้ร่วมรายการสามารถช่วยเหลือตนเองและดำรงชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งพบได้จากตอนรายการ โสมฮัก บ้านนี้มีรักนำทาง ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้เดินทางไปบริจาคด้วยตนเอง ดังนี้

" ติดตามชมรายการมานาน ต่อมาได้เข้าไปอ่านและแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดของรายการ แล้วก็ตั้งประเด็นในเรื่องที่ว่าเราจะสามารถช่วยเหลือเขาให้เกิดความยั่งยืนกับชีวิตเขาได้อย่างไร นอกเหนือจากการที่เอาเงินใส่ให้ในบัญชีเขา พอดีมีกลุ่มคนดูรายการหลายๆคนเข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อยอด จัดเป็นกิจกรรมร่วมกันเองในกลุ่มคนกลุ่มนี้ในการร่วมเดินทางไปเยี่ยมเอาสิ่งของและเงินไปช่วยเหลือที่บ้านโสมฮัก ถ้าเราแค่โอนเงินไปมันก็ง่ายสำหรับเรานะ แต่ถ้าเรา

พร้อมที่จะช่วยได้ถ้าเราไปได้เห็นด้วยตาเราเองก็อาจจะเกิดไอเดียบางอย่างที่จะช่วยเขาได้ "

(วิชชา ศรีจันทร์พันธ์, สัมภาษณ์ 11 ตุลาคม 2547)

" ดูรายการมานาน สำหรับการร่วมบริจาคเงินและสิ่งของช่วยเหลือ คนต้นเรื่อง เราคิดว่า เรายังสามารถแบ่งปันช่วยเหลือคนอื่นได้ตามกำลังทรัพย์ที่มี อย่างเราให้ 200-300 บาทก็ไม่เดือดร้อนนะ ให้คนต้นเรื่องตอน ร่วมทางร่วมทุกข์ เราเอาเงินและของเล่นไปให้น้องเขาที่บ้านแถว รามคำแหงไปกับเพื่อน อยากให้พ่อแม่และน้องบารเขามีกำลังใจ และน้องของเพื่อนเราที่ไปด้วย น้องเขาก็เป็นโรคประจำตัว เป็นหอบหืด เขาก็เลยเข้าใจความทุกข์ทรมานของน้องบารเขาก็เลยอยากไปช่วยให้กำลังใจเราก็เลยไปด้วยกัน

(จันทรีจิรา กรรเกศ, สัมภาษณ์ 12 มกราคม 2547)

" การช่วยกันร่วมจัดกิจกรรมบริจาคเงินและสิ่งของ ให้กับคนต้นเรื่อง หลังจากรับชม รายการตอน โสมฮัก โดยเริ่มจากขอความร่วมมือกับคนดูผ่านทางเว็บไซต์รายการและกลุ่มคนดูที่ ไปร่วมงานกิจกรรมในครั้งนั้น ก็ได้เงินรวมกันเกือบแสนบาท เพราะระยะเวลาที่จะเดินทางไป ค่อนข้างเร่งรัด "

(เพ็ญศรี อุดมธรรมใจกุล, สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2547)

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมรับชมรายการแล้ว ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรม และร่วมบริจาค

จากบทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักข้างต้นพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมรับชม รายการแล้ว ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาค ประกอบด้วย

(ก) ความพร้อมในด้านทุนทรัพย์และเวลาของผู้ชม

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ชมรายการต้องการเติมเต็มความต้องการที่ขาดในใจของผู้ชม ผ่าน การรับชมรายการ " คนค้นคน " ทั้งในเรื่องอุดมการณ์ของผู้ชมรายการ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วม ในการชงยกกันทำสิ่งดีๆให้กับสังคม เห็นได้จากการร่วมบริจาค เงินสิ่งของช่วยเหลือคนต้นเรื่อง ตลอดจนการเดินทางไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจผู้ร่วมรายการ ดังบทสัมภาษณ์ว่า " จริงๆ ก็อยากไป ร่วมกิจกรรมรวมคนดูคนคอเดียวกันแต่พอดีติดงานไปต่างจังหวัด ต่อมาก็เข้าไปอ่านและแสดง

ความคิดเห็นในเว็บบอร์ดของรายการ แล้วก็ตั้งประเด็นในเรื่องที่ว่าเราจะสามารถช่วยเหลือเขาให้เกิดความยั่งยืนกับชีวิตเขาได้อย่างไร นอกเหนือจากการที่เอาเงินใส่ไว้ในบัญชีเขา พอดีมีกลุ่มคนดูรายการหลายคนเข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อยอดจนถึงเราด้วยกันจัดเป็นกิจกรรมร่วมกันเองในกลุ่มคนกลุ่มนี้ในการร่วมเดินทางไปเยี่ยมเยียนเอาสิ่งของและเงินไปช่วยเหลือที่บ้านโอมฮัก ถ้าเราแค่โอนเงินไปมันก็ง่ายแต่ลักษณะการช่วยเหลือ ถ้าเราพร้อมที่จะช่วยได้ถ้าเราได้ไปเห็นด้วยตาเราเองก็อาจจะเกิดไอเดียบางอย่างที่จะช่วยเขาได้ " (วิชา ศรีจันทร์พันธ์,สัมภาษณ์ 11 ตุลาคม 2547)

(ข) แนวละครเร้าอารมณ์ (Melodrama)

ผู้วิจัยพบว่า การนำเสนอรายการโดยใช้แนวคิดละครเร้าอารมณ์ (Melodrama) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมรายการให้เกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ หลังจากได้รับชมรายการที่นำเสนอสภาพความเดือดร้อนของผู้ร่วมรายการ จึงริเริ่มและเป็นแกนนำในการรวบรวมความช่วยเหลือจากผู้ชมรายการอื่นๆ ดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

" หลังจากไปร่วมงานที่ศูนย์สิริกิติ์ 2 เดือนที่กับสามีและลูกก็ชวนกันไปเยี่ยมเด็กๆ พอได้เห็นกับตาแล้วก็ยิ่งนำช่วยเหลืออย่างยิ่ง มีทั้งเด็กติดเชื้อโรคเอดส์ เด็กที่ถูกพ่อข่มขืน ทำให้เรารู้สึกเห็นใจในสภาพความขัดสนและอยากช่วยเหลือน้องๆ จากภาพในรายการ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทางคนดูกลุ่มหนึ่งในการเดินทางไปกับเราประมาณ 10 กว่าคนและเงินบริจาคร่วมกันประมาณ 80,000 กว่าบาท โดยก่อนหน้านี้พี่ก็ไม่ได้ทำกิจกรรมอะไรแบบนี้ "

(ศรีวรรณ ศิลาศิระพันธุ์,สัมภาษณ์ 22 ตุลาคม 2547)

(ค) การทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงข้อมูลของผู้ผลิตรายการ

งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า ผู้ผลิตรายการมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์เลขที่บัญชีบริจาคช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ(คนต้นเรื่อง) ในรายการ ด้วยการขึ้นข้อความเลขที่บัญชีโอนเงินของผู้ร่วมรายการ นอกจากนี้ยังช่วยประสานงานในกิจกรรมที่ผู้ชมรายการร่วมกันเห็นได้จากการร่วมกันระหว่งผู้ชมรายการและผู้ผลิตรายการในการหาเงินสมทบช่วยเหลือ มูลนิธิสุทธาสินี น้อยอินทร์ โดยผู้ผลิตรายการร่วมเป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์ผ่านทาง

รายการและเว็บไซต์รายการ รวมถึงช่วยอำนวยความสะดวกให้รถชนของและส่งทีมงานช่วยพาผู้ชมรายการไปเยี่ยมมูลนิธิสุธาสิณี น้อยอินทร์ โดยเป็นการสื่อสารแบบการมีส่วนร่วมที่มีลักษณะการสื่อสารกันเองระหว่างผู้ชมรายการด้วยกัน เพื่อช่วยเหลือต่อไปยังผู้ร่วมรายการ(คนต้นเรื่อง) ดังบทสัมภาษณ์ที่ว่า " การทำกิจกรรมบริจาค เพื่อต้องการช่วยเหลือให้เด็กกลุ่มหนึ่งได้มีข้าวมื้ออาหารและมีเงินซื้อยา มากกว่าการสร้างบุญกุศล และไม่ใช่ความสงสารแต่เป็นความน่ารักของเด็ก ที่ติดเอดส์ติดยาเสพติด "(เพ็ญศรี อุคมธรรมใจกุล,สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2547)

(ง) ต้องการให้กำลังใจและช่วยเหลือผู้ร่วมรายการ

จากบทสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีส่วนร่วมในการบริจาค ต้องการมีส่วนร่วมกับทางรายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสนับสนุนผู้ร่วมรายการที่ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เพราะเมื่อได้เห็นภาพกิจกรรมการอนุรักษ์แล้วรู้สึกชื่นชมและปลุกจิตสำนึกให้เกิดความอยากช่วยเหลือสนับสนุนกลุ่มคนที่ทำประโยชน์ให้สังคม ดังบทสัมภาษณ์ว่า " ตอน ข้าคือนึกสื่อความหมายเพราะรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องของคนหมู่มาก ไม่ใช่รายบุคคล มีคนเล็กๆ กลุ่มหนึ่งกำลังพยายามทำอะไรเพื่อคนหมู่มาก มีคนเล็กๆ กลุ่มหนึ่งคิดถึงแต่เรื่องของผู้อื่น เรื่องของธรรมชาติ เรื่องของสัตว์ป่า ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีผลกระทบใหญ่หลวงต่อมวลมนุษย เราจึงไม่สามารถทนอยู่เฉยได้" (เกษศิริ เอกคณาปราชญ์ ,สัมภาษณ์ 28 ตุลาคม 2547)

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการเป็นพฤติกรรมสื่อสารระหว่างผู้ชมรายการกับผู้ผลิตรายการ และ ผู้ชมรายการและผู้ชมรายการด้วยกัน ที่เป็นความสัมพันธ์สืบมาเนื่องมาจากการรับชมรายการสารคดี " คนค้นคน " ในลักษณะที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการเปิดรับและเรียนรู้ ทำความเข้าใจของผู้ชมรายการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทัศนคติที่รู้สึกมีส่วนร่วม (Ego-Involvement) และการเข้าใจผู้อื่นตามสภาพของผู้นั้น (Empathy) รวมถึงการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) ที่มีความสัมพันธ์ทัศนคติของผู้ชมรายการกับการมีส่วนร่วมกับรายการ ทำให้ผู้ชมรายการเกิดการเรียนรู้และประกอบสร้างความหมายของการชมรายการแล้ว เกิดจากพฤติกรรมมีส่วนร่วมในลักษณะที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการรับรู้ความหมายรวมถึงทัศนคติเดิมของผู้ชมรายการแต่ละคน

การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการระดับการร่วมรับชมรายการแล้ว ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาค

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่ให้ข้อมูลตรงกัน เรื่อง การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการระดับการรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการระดับการร่วมรับชมรายการแล้ว ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาค ประกอบด้วย

(ก) การเรียนรู้และเข้าใจชีวิตผู้อื่นผ่านทางรายการ

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ชมรายการมีการรับรู้ความหมายในด้านการเรียนรู้และเข้าใจชีวิตผู้อื่นผ่านทางรายการ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดบทเรียนชีวิตที่เป็นประโยชน์ของผู้ร่วมรายการ และสร้างมุมมองในการทำความเข้าใจชีวิตของคนอื่นมากขึ้น ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

"ทำให้คนได้เห็นอีกมุมหนึ่งที่ต่างไปจากชีวิตของตัวเอง บางคนคิดว่าปัญหาของตัวเองอาจจะหนักที่สุดแล้ว แต่อย่าลืมไปว่าอีกมุมหนึ่งของสังคมอาจจะมึปัญหาที่หนักกว่าหรือเท่าๆกัน แต่วิธีการมองและจัดการแก้ไขกับปัญหาอาจจะต่างไปจากที่คุณมอง "

(ละเอียด พนมรัตน์ ,สัมภาษณ์ 20 ธันวาคม 2547)

"การถ่ายทอดบทเรียนของชีวิตให้คนหลายๆคนได้เรียนรู้ เมื่อเขาจะได้ปรับปรุงชีวิตและการมองโลกของคนให้ดีขึ้น"

(ปรัชญา พงษ์พานิช ,สัมภาษณ์ 8 ตุลาคม 2547)

(ข) การสะท้อนความเป็นจริงของสังคม

ผู้วิจัยพบว่า การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการในเรื่อง การสะท้อนความเป็นจริงของสังคม เนื่องจากรายการต้องการนำเสนอให้เข้าใจความจริงและเหตุผลของการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งของผู้ร่วมรายการว่า เหตุใดเขาจึงเป็นเช่นนั้น ซึ่งทำให้เข้าใจถึงความรู้สึกของผู้ร่วมรายการเหล่านั้น และรายการต้องการให้เห็นถึงความเป็นคน ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“ อย่างตอน คนไฟแดง เด็กพวกนั้นต้องร้อนแคไหนในการหาเลี้ยงตัวเอง แต่คนมีเงินที่นั่งตากแอร์ในรถก็จะรังเกียจและกลัวว่าเด็กจะกรีดรถ และ ตอน บ้านโฮมฮัก พวกข้าราชการใหญ่ๆ ในจังหวัดนั้นๆ พยายามไม่เห็นความเป็นจริงว่า มีคนกลุ่มที่เป็นโรคเอดส์ในจังหวัดนั้น และ ปิดบังข้อมูลคนกลุ่มนี้ไม่พยายามมองความจริง นั่นเป็นความเห็นแก่ตัวอย่างหนึ่งของคน ”

(เพ็ญศิริ อุดมใจธรรมกุล , สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2548)

“ รายการสะท้อนชีวิตคนเล็กในสังคมที่หลากหลาย ทั้งในเรื่อง โอกาส ฐานะ ความผิดปกติทางด้านร่างกาย หรือการศึกษา แต่มีจุดเด่นในด้านความเป็นคนที่มีจิตใจที่ดั่งามหรือสามารถให้แง่คิดที่ดีๆกับคนอื่นในสังคมได้ โดยรายการเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงความเข้าใจให้กับผู้ชมรายการ เช่น เกร คนดีทำพระจันทร์ ช่างก้อม ตู๊ดตู๋ แม่ไม่ต้องร้องไห้ มิตรภาพต่างสายพันธุ์ ”

(พูนลาภ ทองอร่าม, สัมภาษณ์ 1 ธันวาคม 2547)

(ค) การแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น

ผู้ชมรายการรับรู้ถึงความหมายที่รายการต้องการนำเสนอในเรื่อง การแบ่งปันช่วยเหลือ โดยผู้ผลิตรายการ ต้องการให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างผู้ร่วมรายการและผู้ชมรายการในเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันให้กับคนที่ด้อยโอกาสกว่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นชัดเจนจากหลายตอนของรายการ อย่างกรณี ตอน แม่ไม่ต้องร้องไห้ , ร่วมทางร่วมทุกข์ , โฮมฮัก บ้านนี้มีรักนำทาง , ข้า... คือทีมสื่อความหมาย ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่มีส่วนร่วมในการบริจาค ดังนี้

“เรื่องการช่วยเหลือแบ่งปันให้กับคนด้อยโอกาสในสังคม เรื่องการช่วยเหลือแบ่งปันให้คนในสังคม อย่าง ตอน โฮมฮัก สะท้อนให้สังคมรับรู้และช่วยเหลือในสิ่งที่ขาดไป ทำให้เราชอบตรงนี้ด้วย สิ่งที่ดีอีกอย่างสำหรับรายการนี้ก็คือ การที่คนดูได้มอบบางสิ่งบางอย่างกลับไปให้คนต้นเรื่องที่ผ่านมาแนะนำเสนอจากทางรายการ คิดว่ามันก็เป็นเรื่องที่น่ายินดีกับทางทีมงานผู้ผลิตนะ ”

(ละเอียด พนมรัตน์ , สัมภาษณ์ 12 ตุลาคม 2547)

“รายการได้สะท้อนให้เห็นถึง วิถีชีวิตของคน ธรรมชาติ การอยู่อย่างสมถะและให้คนในสังคมรู้จักการแบ่งปันให้กับคนที่ไม่มีบ้าง อาจจะไม่ต้องผ่านทางรายการก็ได้แต่หมายถึง ช่องทาง

อื่นๆที่สามารถช่วยเหลือกันได้ ทำให้คนเปลี่ยนพฤติกรรมและใ้มน้ำใจคนได้ระดับหนึ่ง “

(มานพ เลิศบุญชู ,สัมภาษณ์ 11 มกราคม 2548)

(ง) การสะท้อนแนวคิดและอุดมการณ์ของผู้ผลิตรายการ

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า ผู้ชมรายการรับรู้ถึง การสะท้อนแนวคิดและอุดมการณ์ของผู้ผลิตรายการ โดยการนำเสนอการตีแผ่สังคมอีกด้านหนึ่งที่ไม่มีใครใส่ใจ สนใจในด้านนี้ รายการใช้ความกล้าของตัวเองในการนำเสนอออกมา เพราะเรื่องแบบนี้ถ้าทำออกมาไม่ดี ก็อาจจะไม่สามารถทำกำไรได้จากการหาผู้สนับสนุนรายการ ดังนั้น ทางผู้ผลิตรายการจึงยอมเสียเวลาพิถีพิถันในการผลิตรายการแต่ละตอน ที่ใช้เวลาเป็นเดือน หรือ เป็นปีในบางตอนรายการ เพื่อการปรุงแต่งและตัดต่อเรื่องให้น่าสนใจ และแนวรายการที่ผู้ผลิตนำเสนอต่อผู้ชมรายการ ยังเป็นการสะท้อนแนวคิดและอุดมการณ์ของผู้ผลิตรายการอีกด้วย ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักว่า “ รายการสะท้อนความคิดและอุดมการณ์ของผู้ผลิตรายการ ซึ่งหากผลิตรายการบันเทิงแนวอื่นน่าจะทำได้กับบริษัทมากกว่านี้ และไม่ต้องพิถีพิถันใช้เวลาในการเก็บข้อมูลตัดต่อมากนัก แต่ก็คงไม่ได้ให้ประโยชน์สาระอะไรกับผู้ชมมากนัก บางเรื่องต้องใช้เวลาเก็บภาพหรือข้อมูลหลายเดือน หรือเกือบปี แล้วย่นำมาแพร่ภาพแค่ 1 ครั้ง อย่างมากก็ไม่เกิน 2 ครั้ง อย่างตอน ยายตี.. กระดุกเหล็กที่ถ่ายทำนานเกือบปี เพราะมีเรื่องเหตุการณ์ทำนามาเกี่ยวข้อง ” (อินทนนท์ นักสอน, สัมภาษณ์ 22 ตุลาคม 2547)

(จ) รายการ "คนค้นคน "เป็นช่องทางช่วยเหลือคนในสังคม

จากงานวิจัยพบว่า ผู้ชมรายการเข้าใจว่ารายการ"คนค้นคน "เป็นช่องทางช่วยเหลือคนในสังคม ทำให้ผู้ชมรายการรับรู้ถึงความทุกข์ยากของคนไทยที่อยู่รอบข้างหรือสังคมที่ห่างไกล ถ้าไม่มีรายการนำเสนออีกก็จะไม่รู้ว่าจะช่วยคนเหล่านั้นได้อย่างไร ดังกรณีตอนรายการ โฮมฮักบ้านนี้มีรักนำทาง ดังบทสัมภาษณ์ของนางศรีวรรณ ศิลาศิระพันธุ์ ว่า "บ้านโฮมฮัก สะท้อนปัญหาของสังคมให้เราได้รู้ เพราะขนาดเพื่อนที่ทำงานที่เป็นคนยโสทรเขาเป็นคนพื้นที่เขายังไม่เคยรู้เลยว่าบ้านโฮมฮักอยู่ตรงไหน ถ้ารายการนี้ไม่เผยแพร่เรื่องราวดังกล่าว ถ้าไม่มีรายการนี้เราก็คงไม่รู้เรื่องราวของเขาเนะ ที่พี่ไปสัมผัสจริงๆที่บ้านโฮมฮักกับที่ดูในทีวี สภาพจริงๆ เด็กน่าสงสารมากกว่านั้นนะ พี่ยังสอนลูกให้เห็นว่าเรายังโชคดีที่มีโอกาสดีกว่าเด็กคนอื่นๆนะ “

งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการสารคดี “คนค้นคน” สามารถสรุปการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการได้ 8 ระดับ ประกอบด้วย

1. การร่วมรับชมรายการเท่านั้น
2. การร่วมรับชมรายการและร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย
3. การร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ
4. การร่วมรับชมรายการและร่วมกิจกรรมกับทางรายการ
5. การร่วมรับชมรายการและร่วมบริจาค
6. การร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมบริจาค
7. การร่วมรับชมรายการแล้วร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาค
8. การร่วมรับชมรายการแล้วร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรมและร่วมบริจาค

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการ นั้น เกิดจากการที่ผู้ชมรับชมรายการแล้ว นำสารที่ได้รับรู้ขึ้นไปทำความเข้าใจถึงประเด็นความหมายของผู้ผลิตที่ต้องการสื่อสารผ่านความบันเทิงบนสาระ ที่มุ่งหวังให้ปลายทางของการรับชมรายการ คือ การทำความเข้าใจชีวิต พฤติกรรมของบุคคลอื่น ๆ มากกว่าการพิจารณาเพียงแต่ภายนอก ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวคิดทัศนคติการยอมรับเนื้อหาได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจสังคมและพันธะผูกพัน (Social Judgment –Involvement Theory) แนวคิดทัศนคติที่สีกมีส่วนร่วม (Ego-Involvement) รวมถึงแนวคิดการเข้าใจผู้อื่นสภาพของผู้นั้น (Ego-Involvement) ล้วนมีผลทำให้ผู้ชมรายการเกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมกับรายการที่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเกิดพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมกับการรายการ “คนค้นคน ”

งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยค้นพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชมเกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมกับการรายการ “คนค้นคน ” ประกอบด้วย

- 2.1 แนวละครเจ้าอารมณ์ มีส่วนสำคัญในการโน้มน้าวสะกดอารมณ์และปลุกเร้าอารมณ์ของผู้ชมรายการให้เกิดอารมณ์ร่วมไปกับตัวละคร กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการ

2.2 ประสบการณ์ของผู้ชมรายการ มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งบทบาทของผู้ชมรายการที่ถูกผลักดันให้รับรู้ความรู้สึกของตัวละครรวมกับประสบการณ์ของผู้ชมรายการจะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม

2.3 การตอบสนองของผู้ผลิตรายการ สามารถพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการให้มีระดับมากขึ้น และทำให้รายการสามารถดำรงคงอยู่ต่อไปได้

3. การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการ " คนค้นคน "

การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการนั้น ปลายทางของการรับชมรายการ คือ การทำความเข้าใจชีวิต พฤติกรรมของบุคคลอื่น ๆ มากกว่าการพิจารณาเพียงแต่ภายนอก ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวคิด ทศนคติการยอมรับเนื้อหาได้ง่ายต่อผู้ชมรายการ มีผลทำให้ผู้ชมรายการเกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมกับรายการ กับผู้ชมรายการแตกต่างกัน หากผู้ชมรายการมีระดับการมีส่วนร่วมมาก ผู้ชมรายการจะเกิดความรู้สึกตราตรึงใจ คลั่งไคล้มาก และหากชมรายการมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย ผู้ชมรายการก็จะรับรู้ว่าเป็นข้อเท็จจริงเท่านั้น โดยไม่มีอารมณ์ร่วมใดๆ ทั้งสิ้น

เพื่อให้เห็นถึงการรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการสารคดี " คนค้นคน " ผู้วิจัยขอสรุปเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความคลั่งไคล้ตราตรึงจากรายการ
2. การสะท้อนความเป็นจริงของสังคม
3. การแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น
4. การสะท้อนความเป็นจริงของสังคม
5. การสะท้อนแนวคิดและอุดมการณ์ของผู้ผลิตรายการ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบว่า การรับรู้ความหมายของผู้ชมรายการในเรื่องราวชีวิตคนที่น่าสนใจในแง่มุมที่เจาะลึก โดยสอดคล้องกับทฤษฎีการประกอบสร้างความหมาย (Constructivism Theory) เป็นบทเรียนที่ถ่ายทอดไปยังผู้ชมรายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นความรู้ที่ไม่มีโอกาสได้รับรู้มาก่อน ซึ่งสามารถเรียนรู้สาระประโยชน์และประสบการณ์จากชีวิตผู้อื่นผ่านทางรายการ นอกจากนี้ยังสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้กับทางผู้ผลิตรายการและผู้ชมรายการอื่นๆ ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ที่ทางรายการได้ตั้งใจให้กับผู้ชม ทั้งยังมีผู้ชมอีกจำนวนหนึ่งที่ทำให้ความสนใจ

ในรูปแบบการนำเสนอ การสร้างสรรค์เนื้อหาของรายการ บทโทรทัศน์รวมถึงพิธีกรผู้ดำเนินรายการที่มีบุคลิกเป็นเอกลักษณ์ และมีการใช้สำนวนภาษาที่สละสลวย คมคายที่มีลักษณะโดดเด่น แต่งด้วยสำนวนและปรัชญาการดำเนินชีวิตในการดำเนินรายการ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของรายการสารคดี“คนค้นคน” และสำหรับระดับการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการนั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้ชมรายการและการประกอบสร้างความหมายของรายการ โดยใช้แนวละครเร้าอารมณ์(Melodrama) ซึ่งผู้วิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ชมรายการในระดับสูงสุด คือ การร่วมบริจาค้นั้น เกิดจากความคลั่งไคล้ตราตรึงต่อรายการ ทั้งในด้านผู้ร่วมรายการ ผู้ดำเนินรายการ และเนื้อหารายการ